



Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra obecné zootechniky a etologie

Plemeno Achal – Teke v ČR

Diplomová práce

Vedoucí práce : doc. Ing. Mgr. Majzlík Ivan CSc.

Autor práce: Martina Pospíšilová

2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Plemeno Achal – Teke v ČR** vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Praze dne:

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat panu doc. Ing. Mgr. Ivanu Majzlíkovi CSc. za spolupráci a za poskytnuté informace a literaturu., dále bych ráda poděkovala všem chovatelům, kteří mi poskytli fotografie svých koní a potřebné podklady.

.....

podpis autora

V Praze 3.dubna 2009

Autorský referát

Achaltekinské plemeno je jedno z nejstarších plemen koní na světě, patřící do skupiny orientálních koní, podskupiny koní íránských. Achaltekinští koně jsou nejčistšími potomky koně perského a íránského. Literatura tyto koně popisuje jako souhrn konvenčních exteriérových vad. Pro oko zvyklé na „běžné“ koně, jsou opravdu poněkud neobvyklí. V koňském světě představují něco podobného, jako ve světě psů chrti. Jsou výrazně štíhlí s dlouhými liniemi, s vysoko nasazeným dlouhým krkem a výrazným kohoutkem. Kšticе mnohdy chybí a hřívа se na výstavách holí úplně, aby vynikl jejich dlouhý štíhlý krk. Zvýrazní se tím celková majestátní krása a elegance těchto koní. Jsou specifictí kovovým leskem srsti a širokou škálou zbarvení. Mezi zástupci tohoto plemene najdeme nejvíce hnědáků a plaváků, méně častí jsou pak vraníci, izabely, bělouši, ryzáci, cremello a perlino. Díky svému lesku dostali mnoho jmen – nebeský kůň, kůň slunce, zlatý kůň. Naprostým unikátem mezi koňskými plemeny jsou jejich oči. Oko bývá opatřeno tzv. kapucí a vytváří zvláštní „orlí pohled“. Pokud se setkáme s jedincem, který byl tímto okem obdařen, tak nám jeho pohled z paměti dlouho nevymizí. Pohyb na dunách u achaltekinců vytvořil specifické chody, díky nimž jsou dnes velmi žádaní na drezurních kolbištích.

Psychika Achal – Teke je výrazně ovlivněna vztahem k člověku. Je to inteligentní, citlivý a moudrý společník. Od otce k synovi se předávalo tajemství jeho chovu se jmény rodových linií, neboť vlastnit koně tohoto plemene patřilo k vnějším znakům bohatství a moci.

V dnešní době se achaltekinští koně chovají především v Turkmenistánu, v Rusku, Uzbekistánu a chov se rozšiřuje i do USA a Evropy. Celkový současný počet je odhadován na 6000 ks, z toho 350 plemenných hřebců a 1140 chovných klisen, zbytek tvoří dorost. Na území České republiky se nachází přibližně 100 plnokrevných achaltekinských koní a kolem 150 podílových. Existuje zde Český svaz chovatelů Achal – Teke (ČSCHAT), který zajišťuje registraci plnokrevných a podílových koní v mateřských plemenných knihách a zprostředkovává licentace hřebců tohoto plemene. Je zde kolem 16 farem, které se zabývají chovem Achal – Teke.

Jelikož je Achal – Teke velice zajímavým a unikátním koněm a rok od roku roste jeho počet na území České republiky, měla by se věnovat i zvýšená pozornost kvalitě jeho chovu. Proto jsem vypracovala návrh na uznání chovatelského sdružení pro toto plemeno včetně chovného cíle a šlechtitelského programu. Návrh je pouze teoretický, ale doufám, že by mohl usnadnit orientaci v problematice českým chovatelům a všem, které toto plemeno zajímá.

Klíčová slova: Achal – Teke, nebeský kůň, Turkmenistán, zbarvení Achal – Teke, inteligence, chovný cíl, šlechtitelský program

Author's report

Akhal Teke breed is one of the oldest horses breeds in the world counted among the oriental horses group, which is subgroup of iran horses. Akhal Tekes are the purest descendants of persian and iran horse. Those horses are described as a summary of conventional exterior defects according to literature. If your eye is used to „common“ horses, those are really a bit unusual. In the horses' world they represent something similar as greyhounds in the world of dogs. They are markedly slim with long lines and long high neck and marked withers. Their lock of hair is often missing and the mane is totally shaved at the exhibitions to let their long slim neck excel. This way is the whole majestic beauty and elegance of this horses made considerable. They are specific of their metallic sheen of fur and wide palette of colours. Among representatives of this breed we can find mostly bays, duns and less usual are then blacks, chestnuts, palominos, cremellos and perlinos. Thanks to their metallic sheen they got many names – sky horses, horse of sun, golden horse. Their eyes are absolutely unique among horses breeds. The eye so called hood and cause specific eagle look. If meeting someone with such an eye – look we can hardly erase it from our memory. Akhal Teke move on sand dunes created specific steps which make them very attractive at dressage yards.

Psychic of Akhal Teke is considerably influenced by human relationship. It is intelligent, sensitive and wise companion. The secret of its breeding with the names of family lines has been transmitted from father to the son because owning the horse of such a breed was considered as a sign of poverty and wealth.

Nowadays are Akhal Teke horses bred mostly in Turkmenistan, Russia, Uzbekistan and it is broaden to USA and Europe. Total actual number is estimated to 6000 horses, from this number is 350 studhorse and 1140 brood-mares and the rest is young generation. In Czech republic it could be found approximately 100 full-blooded Akhal Tekes and about 150 cocktail-tailed horses. Czech union of Akhal Teke breeders takes care of registration of full-blooded and rock-tailed horses in maternal studbook and mediates licence of horse of this breed. There are 16 farms pursuing Akhal Teke breed.

Because Akhal Teke is very interesting and unique horse and year by year is amount in Czech republic rising, higher attention to the quality of its breed should be kept. That is the reason why I have elaborated the suggestion of breeder's union admission for this breed included breeding aim and breeder program. The suggestion is just a theory but I hope it could

make easier the orientation in the problematic to czech breeders and to all people interested in this breed.

Key words: Akhal Teke, sky horse, Turkmenistan, colors of Akhal Teke , intelligence, breeding aim, breeder program.

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíl	2
3. Literární přehled	3
3.1. Historie achaltekinských koní	3
3.2. Popis a charakteristika plemene	4
3.2.1. Popis těla	4
3.2.2. Povaha	4
3.3. Chov achaltekinského koně	5
3.3.1. Chov Achal – Teke ve světě	5
3.3.2. Chov Achal – Teke v České republice	5
3.3.3. Způsob chovu achaltekinského koně	6
3.3.4. Linie achaltekinských koní	8
3.3.5. Slavní achaltekinští koně	10
3.4. Sportovní využití plemene Achal – Teke	12
3.5. Zbarvení srsti Achal – Teke	13
4. Materiál a metody	16
4.1. Dědičnost zbarvení koní	16
4.2. Možná zbarvení Achal – Teke	21
4.3. Plnokrevní Achal – Teke v ČR a jejich zbarvení	27
4.3.1. Přehled koní a jejich zbarvení	27
4.3.2. Četnosti zastoupení barev Achal – Teke	30
4.4. Exteriérové vlastnosti Achal – Teke	31
4.4.1. Míry vybraných Achal – Teke	33
4.5. Návrh na uznání chovatelského sdružení	34
5. Zhodnocení výsledků a diskuze	41
5.1. Zhodnocení výsledků zbarvení Achal – Teke v ČR	41
5.2. Zhodnocení exteriérových vlastností Achal – Teke	41
6. Závěr	43
Přílohy	44
Seznam použité literatury	91

1. ÚVOD

„Prošly věky, změnily se civilizace, na místo jednoho národa nastoupil národ jiný, ale úžasní "Nebeští koně" neměli sobě rovné na celém světě.“

Díky izolované poloze oáz v Turkménii byli tito koně chováni ve své čisté podobě a v průběhu staletí se stále více rozvíjely jejich typické vlastnosti a znaky ojedinělé rasy pouštních koní. Achaltekinští koně jsou originální a nejčistší formou starého turkménského kmene a tím i s největší pravděpodobností nejstarší plnokrevnou rasou světa. Tito koně jsou nejčistšími potomky iránského a perského koně. Achaltekec ovlivnil mnoho plemen. Podílel se na vzniku anglického plnokrevníka, ovlivnil i s největší pravděpodobností i trakénského koně. Výraznou úlohu sehrál i při formování donského a buďonovského koně, karabacha, kabardince a dalších ruských plemen. Odolnost, vytrvalost a tvrdost, to jsou vlastnosti, díky nimž koně přežili tvrdé podmínky života v poušti. Pohyb na dunách u nich vytvořil specifické příjemné chody, díky nimž jsou dnes velmi žádaní na drezurních kolbištích (Stejskalová).

Jeho psychika je ovlivněna specifickým vztahem k člověku. Je oddaným, citlivým a moudrým společníkem. Tyto schopnosti v něm geneticky přetrvávají. Každý kůň byl vychováván samostatně od útlého věku a byl krmen pouze z ruky svého pána. Od otce k synovi se předávalo tajemství jeho chovu se jmény rodových linií. Vlastnit koně této rasy patřilo k vnějším znakům bohatství a moci. Kouzlu těchto překrásných koní propadli i takoví slavní muži jako Alexandr Veliký, Čingischán, Dáreus i Marco Polo. Pro svou krásu byl nazýván slunečným, zlatým či nebeským stvořením a jeho cena se rovnala jeho váze ve zlatě. Patřil vždy k nejvzácnějším darům sultánům a králům. Mezi jinými koňmi vyniká exotickou krásou, vytrvalostí, rychlostí a oddaností k člověku.

Zbarvení plemene Achal-Teke je velice specifické, neboť se u nich vyskytuje takzvaný kovový lesk „metallic sheen“, který je způsoben ojedinělou strukturou chlupu. Mezi zástupci tohoto plemene najdeme nejvíce hnědáků a plaváků, méně častí jsou pak vraníci, izabely, bělouši, ryzáci, cremello a perlino.

Achal – Teke je jedno z nejunikátnějších plemen na světě a rozhodně si zaslouží pozornost.

2. CÍL

Cílem mé diplomové práce je analýza chovu plemene Achal – Teke v České republice. Větší pozornost věnuji zbarvení achaltekiského koně, jeho exteriérovým vlastnostem a povahovým rysům. V závěru práce bych ráda předložila návrh chovného cíle a šlechtitelský program pro toto vzácné plemeno.

Součástí diplomové práce je ucelený seznam plnokrevných achaltekinských koní na území České republiky, včetně jejich zbarvení a genotypů. V přílohách pak naleznete rodokmeny všech koní a fotografii charakterizující toto plemeno.

Doufám, že moje práce bude přínosem pro obdivovatele a chovatele tohoto plemene, neboť Achal – Teke si pozornost rozhodně zaslouží.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1. Historie achaltekinských koní

Kořeny rodokmenu achaltekinského plnokrevníka sahají do období 2 - 3 tisíc let před naším letopočtem, do Ferganské kotliny, která svou nepřístupností vytvořila ojedinělé podmínky pro dlouhodobý čistokrevný chov. Název je odvozen z od turkmenského kmene "Teke", který choval tyto koně v oáze "Akhal". Tato oáza je z jedné strany obklopena pouští Karakum (Černé písky), z druhé strany se zvedá pohoří Kopetdag. Odlehlost a nepřístupnost oblasti umožnily zachování plemene v té nejčistší podobě, bez přiměšování cizí krve. Kolem roku 1000 před naším letopočtem se oblasti zmocnil staroturecký kmen Oguzů, který s islámem přijal i nové jméno - Turkmeni. Zákony islámu naštěstí i nadále vedly k zachování čistoty chovu. Pod tlakem uzbeckých kmenů byly turkmenské kmeny i s populací achaltekinských koní postupně vytlačeny na území dnešní Turkmenské republiky, kde extrémní klimatické podmínky provedly dlouhodobou přirozenou selekci chovného stáda. Výsledkem je tento kůň, který nemá ve světě obdoby, a který je univerzálním koněm pro všechny druhy jezdeckého sportu. Je koněm, jenž si svým výkonem a tvrdostí zaslouží být legendou.

Smutnou kapitolou v historii těchto koní je snižování jejich stavu, kdy za vlády Sovětského svazu došlo k drastickému vybití desetitisíců těchto krásných zvířat. Tento čin byl omlouván komunistickou vládou tím, že koně jsou buržoazním přežitkem. Pod hrozbou ceny ztráty života jich Turkmeni ukryli v primitivních podmínkách v horách asi 320 kusů. Pro svoje unikátní vlastnosti a ohrožení samotné existence byli achaltekinští koně vyhlášeni světovou kulturní památkou a současně figurují i na seznamu červené knihy ohrožených druhů zvířat.

Samotný Turkmenistán pak koně prohlásil národním bohatstvím, uvalil embargo na jejich vývoz a pokud je neprodává za milionové hodnoty, tak ze země mohou pouze jako vládní dar hlavě jinému státu, např. anglické královně.

3.2. Popis a charakteristika plemene

3.2.1. Popis těla

Hlava achaltekince je lehká, suchá, se širokým plochým zátylkem. Profil je často rovný, někdy s vypouklým čelem nebo klabonosem. Čelo je široké, oči velké, výrazné, s typickým tvarem připomínajícím oči dravého ptáka. Uši jsou dlouhé, pohyblivé, nozdry a pysky tenké. Hlava je nasazena na krk pod ostrým úhlem. Krk je vysoko nasazený a dlouhý, rovný nebo ve tvaru písmene S. Tělo je dobře osvalené, s vysokým kohoutkem, dlouhou lopatkou a hlubokým hrudním košem. Žebra jsou oválná a dlouhá. Hřbet je rovný, dlouhý, někdy se sklonem ke slabším bedrům. Zád' je skloněna v přiměřeném úhlu, ocas je nízko nasazen. Končetiny jsou suché, s výraznými šlachami. Předloktí a bérce jsou dlouhé. Zadní končetiny mají občas šavlovitý postoj či sblížená hlezna. Kopyta jsou malá, pevná. Srst je velmi jemná a hebká, kůže velice tenká, hřívá a ocas řídké, kštice obvykle zcela chybí.

Chody jsou prostorné, vyrovnané, předností je mimořádná obratnost a rychlá reakce na terénní překážky. Krokem se achaltekinec pohybuje jen na pastvě. Klus je tvrdý a drobný, ale cval je pлавný, vyrovnaný, hladký. Mimochod se u tohoto plemene téměř nevyskytuje. Kůň se zdá mnohdy slabě osvalený, ale menší množství svalové hmoty je pro něj výhodou, ulehčuje mu snášení veder a lepší hospodaření s vodou. Ačkoliv postoj končetin nebývá korektní, protože vinou užší hrudi bývají přední nohy sblížené a zadní mají sklon k šavlovitosti, výkonnost tím rozhodně ovlivněna není. Je neobyčejně odolný a vytrvalý, stvořený pro distanční jízdy.

Průměrná KVH hřebců je 159 cm, u klisen 157 cm. Obvod hrudníku u hřebců 176 cm, klisny mají o dva centimetry více. Obvod holeně u hřebců 19,5 cm, u klisen 19 cm.

3.2.2. Povaha

Achal – Teke je nadprůměrně inteligentní a temperamentní. Je to odvážný a velice vytrvalý kůň. Obvykle to není kůň vhodný do komerčních jízdáren či jezdeckých oddílů, neboť nesnáší příliš dobře střídání jezdců a ošetřovatelů. Se svým ošetřovatelem si většinou vytváří velice specifický vztah a dokáže k němu velmi silně přilnout. Má výborný orientační smysl a skvělou paměť, i v neznámém terénu se pohybuje zcela bezpečně. Hřebci jsou většinou velice hrdí a musí se s nimi pracovat s úctou a porozuměním. Klisny jsou většinou mírné, vnímavé a velice dobré matky, hřebci bývají soutěživí, ale nesnášenliví k jiným koním.

3.3. Chov achaltekinského koně

3.3.1. Chov Achal – Teke ve světě

V dnešní době se achaltekinští koně chovají především v Turkmenistánu (asi 40% celkové populace), v Rusku, Uzbekistánu a chov se rozšiřuje i do USA a Evropy. Celkový současný počet je odhadován na 6000 ks, z toho 350 plemenných hřebců a 1140 chovných klisen, zbytek tvoří dorost. Achaltekinští koně se dále dělí na 18 linií, z nichž většina z nich je odvozena od hřebce 2a Boinou. Nejvíce je zastoupena linie Gelišikli, Kaplan, Kir Sakar, El, Sere, Arab, Posman a Peren. Nyní jsou data hřebců i klisen zaznamenána v řádně vedené plemenné knize. Dokumentace plemene začíná až od roku 1885, kdy se narodil **Boinou**, po otci Lyalening Chepi, vnuk Karamchiho, pravnuke Kutly Sakara. Plemenná kniha je vedena v Rusku ve Všeruském vědecko - výzkumném institutu pro chov koní (VNIİK) v Rjazaňské oblasti. Mezinárodní asociace chovatelů achaltekinských koní je označována zkratkou MAAK.

3.3.2. Chov Achal – Teke v České republice

V současné době se na území České republiky nachází přibližně 100 plnokrevných achaltekiských koní a kolem 150 podílových koní. Existuje zde Český svaz chovatelů Achal – Teke – ČSCHAT, který zajišťuje registraci koní plnokrevných a podílových v mateřských plemenných knihách a zprostředkovává licentace hřebců tohoto plemene. Je zde kolem 16 farem, které se zabývají chovem Achal – Teke.

Prvním achaltekincem na území tehdy Československé republiky byl plemenný hřebec Garut 10, který byl importován pro oživení krve v chovu českých isabel a plaváků (koně Kinského) - působil v hřebčíně v Lípě u Hradce Králové. Další achaltekinci na sebe nenechali dlouho čekat a v roce 1990 byli dovezeni další. Můžeme za to vděčit manželům Havlíčkovým, kteří se pro své první koně vydali do Ruska bez jakýchkoliv kontaktů na tamní chovatele. Po delších vyjednáváních se jim z hřebčína v Těrsku podařilo dovést plnokrevného Lakmuse a z Dagestánu několik polokrevných klisen. V dalších letech rozšiřovali základnu svého stáda, které nakonec čítalo kolem 150 koní. Působili zde výborní hřebci jako **Mamed**, **Pjakize**, **Lakmus** a později také již zmíněný **Garut 10**. Z vážných rodiných důvodů se však farmě přestalo dařit a Havlíčkovi byli nuceni velkou část svého stáda rozprodávat menším

chovatelům, či obdivovatelům tohoto vzácného plemene. V dnešní době v Chrastavě hospodaří rodina Svobodových a z původního velkého stáda se tam setkáte již jen se čtyřmi achaltekinci. Zbytek chrastavského stáda nyní vlastní sdružení Akhal.cz a Akhal-Teke.cz.

V roce 1996 bylo ze Stavropolského hřebčína a z Čagorty importováno velké stádo plnokrevných klisen a dvou hřebců. Devět z nich vlastní manželé Schwarzovi. V roce 2001 byly importovány další dvě plnokrevné klisny - Durana (Rakousko) a Penelope (Německo), obě zakoupil pan Hofman z Řičan. V zimě roku 2003 se do Čech natrvalo přistěhovali manželé Novotní, spolu se svými achaltekinci (2 plemenní hřebci - Alahrad, Altair, 2 chovné klisny - Keiki, Salamandra + mladí koně a hříbata). Další import byl v lednu roku 2004, kdy z ruského Eisku přicestovali čtyři hřebci a čtyři klisny. Majitelkami jsou Petra Marešová (Davenda, Dubler, Mingam, Samurai) a Zdenka Skopalová (Damask, Dorkeik, Meksika, Sirena). Další import se uskutečnil v srpnu roku 2005, kdy přicestovala světová šampionka roku 2004, plnokrevná klisna Chiva Tarki, tu pak následovala klisna Alem a plemenní hřebci Abebe a 1185 Džasman, jejichž majitelem je pan Hofman z Řičan. Nezanedbatelné jsou i importy achaltekinů pana Michala Červeného a sdružení Dalida Czech.

Aby byl kůň zapsán do plemenné knihy, musí mít test paternity (DNA test nebo test krevních skupin) a oba rodiče musí být zapsáni v PK. Kromě plemenné knihy čistokrevných achaltekinů je v institutu veden také registr achaltekinů s příměsí cizí krve. Zde v Čechách zprostředkovává registraci v ruské plemenné knize Český svaz chovatelů Achal Teke.

3.3.3. Způsob chovu achaltekinského koně

Stará pověst praví, že mladí koně byli chováni odděleně v jámách nebo ohradách. Každý, kdo šel kolem, na ně házel kameny a křičel na ně. Pouze jejich majitel ne. Přicházel za nimi jednou denně, nakrmil je a pohladil. Tak se koně naučili důvěřovat pouze jednomu člověku a bát se všech ostatních. To by vysvětlovalo oddanost svému majiteli a občasnou bázlivost a nejistotu v přítomnosti cizích lidí, tak jak se s tím můžeme setkat u achala nyní.

Turkmeni obyčejně vlastnili jen jednoho až dva dospělé koně. Rodin, které měly více než 5-6 koní bylo minimálně, neboť náklady na koně byly příliš vysoké (Vitt, 1937).

Tradiční turkmenská metoda chovu nezahrnovala ustájení, koně se přivazovali pastevní provazem a před chladnými nocemi byli chráněni sedmi plstěnými příkrývkami. Přehozy se sundávaly pouze během dostihů a během několika minut před západem slunce. Koně byli do dek odíváni od ranného věku a deky byly uchyceny obříšníkem. Díky těsnému dotažení obříšníku často u koní vznikaly změny na hrudní kosti (Vitt, 1937).

Hříbata se odstavovala ve věku dvou měsíců a koně závodili již jako roční. Je zajímavé, že Achal – Teke mají v porovnání s ostatními koňmi mnohem méně vyvinut stádový pud a hřebci jsou většinou k ostatním koním velice nesnášenliví.

Pro zachování kondice se koně krmili dietně, potravou s vysokým obsahem bílkovin a malou dávkou objemného krmiva. Tradičním krmením byly například granule ze sušené vojtěšky, hrudky z ovčího tuku, vajec, ječmene a kvatlamu - smažených těstových placek.

Dnes jsou Achal - Teke chováni přes den na pastvě, v noci ve stájích. Závodí od druhého až třetího roku. Ráno s koňmi pracují starší jezdci a odpoledne je chodí krokovat mladí chlapci. Kovají se pouze zřídka, jelikož v přirozeném prostředí jsou jejich kopyta neobyčejně tvrdá a odolná. V Turkmenistánu je nedostatek sedel (dováží se z Ruska), a tak se běžně jezdí pouze s dekou. Koně jsou krmeni mrkví, vojtěškou, ovsem, senem.

Turkmeni si své koně velice cenili a zdobili je stříbrnými tepanými postroji. Počet a zdobnost těchto „obojků“ značila bohatství majitele. Dále se vázaly na krk koní tzv. „aladji“, které byly buď pletené z velbloudí srsti, nebo tkané po způsobu turkmenských koberců a měly koně chránit před zlými silami. Tato tradice je s achaltekinci spjata dodnes (Vitt, 1937).

Tradiční oblečení Turkmenů, na krku koně můžeme vidět aladji.



zdroj: <http://www.farmagg.estranky.cz/fotoalbum/turkmenistan/tradicni-obleceni>

3.3.4. *Linie achaltekinských koní*

Achaltekinské koně dnes řadíme do 18 linií. Linie vznikají po významných hřebcích a přetrvávají nebo zanikají podle toho jak se prosazují na svých hřebcích potomcích. Již zcela zaniklými liniemi jsou Gečeli a Niderbai. Z původní linie Sultan Guli se přes hřebce Slučaj jeho synem 629 Fakir Sulu odštěpily dvě nové linie a to Gelişikli a Fakirpelvan. Z linie Čopar Kel vznikli linie Ak Belek, Dor Bairam, Ak Sakal. Ostatní linie, přesněji 70 % achaltekinské populace směřuje k hřebci 2a Boinou.

Gelishikli = „nesrovnatelný“ - se zakladatelem 697 Gelishikli - zlatý plavák, nar. 1949, 156cm, v r.1962 ocenění "Elite", 1964 šampion. Narozen v Ašgabadě, poté, spolu s bratrem Fakirpelvanem převezen do Těrska. Z této linie je známa například nádherná Fakirbala známá z Velké knihy o koních. Významným plemeníkem byl také 935 Yulduz. V současnosti je to nejrozšířenější linie.

Arab - se zakladatelem 26 Arab -bělouš, nar.1930, 157cm, pravnuke 2a Boinou, otec Absenta, zajímavým koněm této linie je 309 Lakmus s.v., 668 Absent.

Sere - se zakladatelem 919 Sere - zlatý plavák, nar.1965

Fakirpelvan = „kouzelný hrdina“ - se zakladatelem 828 Fakirpelvan - ryzák, nar. 1951 v Ašgabadě, v r.1969 prohlášen šampionem na výstavě v Moskvě. Byl koupen Vladimírem Shamborantem a dovezen do Těrska jako plemeník. Z této linie je zajímavým koněm 883 Kaltaman, Opal, Khalif, Penteli.

Peren - se zakladatelem 779 Peren - zlatý plavák, 1955 v Turkmenistánu, 160cm, 1967-"Elite" šampion. Běžel čtyřikrát, z toho třikrát zvítězil, poté musel se závoděním pro zranění skončit. Z této linie je významným koněm hřebec 1911 Piyada - tmavý plavák, nar.1990. Dalším, významným plemeníkem této linie byl 914 Polotli nebo Padzarli - smetanový bělouš, syn Piyady.

Karlavach - se zakladatelem Karlavach - tmavý plavák, 1939 v Turkmenistánu, 156cm, 1949-"Elite", po Burlakovi má 12,5% krve A1/1, vynikající dostihový kůň. Z této linie je zajímavým koněm efektní 885 Kambar, jeden z nejlepších dostihových AT, známý z velké knihy o koních - kovový lesk.

El = „vítr, síla“ - se zakladatelem 100 El - hnědák, nar.1932 v Komsomolu (El="vítr,síla"),jako hříbě byl podvyživen, v Ašgabadu v Hipodromu dosáhl na 2000 m času 2:24 (průměrný A1/1 za 2:04) . Z této linie je ukázkovým koněm vraník Baktiyar a jeho otec 972 Shakhi.

Sovchoz 2 - se zakladatelem 1010 Sovkhoz 2nd - hnědák, nar.1978, kvůli zranění nemohl závodit, byl proto užíván jako pracovní kůň. Ukázal se být výborným otcem výjimečně vytrvalých koní. Z této linie je zajímavým koněm ruský plemník 1079 Melesur.

Ak Sakal = „moudrý“ - se zakladatelem Ak Sakal - bělouš, nar. 1930, účastnil se v r.1935 jízdy s Ašgabadu do Moskvy.

Ak Belek = „bílá bedra“ - se zakladatelem 9 Ak-Belek - bělouš, nar. 1932 v Turkmenistánu. Je to jediný zakladatel linie, který má mezi předky plnokrevníka -jeho dědeček byl A1/1 Fortingbrass. Přesto byl velmi typovým koněm a svoje kvality předával i na syny.

Everdi Teleke - se zakladatelem 269 Everdi Teleke - tmavý plavák, nar. 1914. Z této linie je znám 125 Kara kush, který byl zvolen šampionem plemene.

Skak - se zakladatelem 569 Skak - hnědák, nar. 1940 v Djambulu.

Mele Kush = „žlutý pták“ - se zakladatelem 175 Mele Kush - zlatý plavák, nar. 1909, zemřel 1933, poslední syn 2a Boinou.

Posman - se zakladatelem 198 Posman - bělouš, byl popisován jako netypický, vynikal na kratších tratích, měl kratší hřbet, který spolehlivě předával potomkům.

Kir Sakar = „čistě bílý“ - se zakladatelem Kir Sakar - bělouš, nar. 1939, 1949 – zařazen do kategorie "Elite"

Kaplan = tygr - se zakladatelem 721 Kaplan - vraník, nar.1957 v Ashabadě, 1968 - "Elite", měl podíl krve A1/1 po Kara Kunnon 1, byl to vynikající dostihový kůň, v šesti letech běžel 26krát, z toho 17krát zvítězil.

Toporbai - se zakladatelem Toporbai – tmavý plavák, nar. 1918.

Dor Bairam - se zakladatelem 85 Dor Bairam - tmavý hnědák, nar.1925 v Turkmenistánu, KHV 155 cm.

Pokud je kůň čistokrevný, tak se linie se dědí z otce na potomka. Pokud jde o počáteční písmeno jména hříběte, v Turkmenistánu je běžné dávat ho podle významnějšího z rodičů, takže většinou po hřebci. Vyskytují se ale i jedinci pojmenovaní úplně jinak než oba rodiče.

3.3.5. Slavní achaltekinští koně

668 Absent - asi nejslavnější achaltekinec, mohutný vraník. Jako dvouletý startoval 5x v rovinných dostizích: I. - 1x, II. - 1x, III. - 2x. Olympijský vítěz v drezuře z roku 1960 v Římě. Na OH v Tokiu roku 1964 byl třetí, v obou případech byl jezdcem Sergej Filatov. Vraník v roce 1986 poctěn titulem "Nejlepší sportovní kůň roku", do chovu odešel v 18 letech.

668 Absent



26 Arab – otec Absenta. Byl účastníkem legendárního pochodu z Ašchabadu do Moskvy v roce 1935, dvanáct let se úspěšně účastnil soutěží všestrannosti a parkurů. Jako šestnáctiletý se stal držitelem národního rekordu ve skoku mohutnosti, kdy překonal výšku 2,19 m.

Penteli - syn Fakirpelvana, který se v 70. letech účastnil skokových soutěží nejvyšší obtížnosti.

Perepel - držitel světového rekordu ve skoku do dálky (8,78 m).

Poligon - malý hnědák, držící rekord ve skoku do výšky v rámci achaltekinského plemene, který překonal 2m 25cm.

Významní Achal – Teke na území ČR

Lakmus - hřebec původem z ruska (Tersk, 1876, tm. plavák), vnuk Absenta, byl v úzkém výběru koní pro OH v Soulu. Byl v majetku paní Havlíčkové, zakládající plemeník Chrastavského chovu.

Lakmus



Adžibej - vraník, syn Lakmuse, anglotekin (achaltekin s plnokrevníkem v původu), účastník v mistrovství evropy ve vytrvalosti roku 2001 v Castilio del Lago v Itálii s Karin Kormanovou v sedle, bohužel byl vyřazen kvůli okulhání hned v prvním kole.

Mamed - v ČR je otcem mnoha hříbat, ryzák, 1988, Stavropol.

Garut - dovezen z Ruska (hř. Lugovskoy, 1982, plavák) do Z.Hř.Písku na zušlechtění krve, poté prodán paní Havlíčkové do Chrastavy.

Anis – 1992 , Stavropol, otec mnoha hříbat v ČR

3.4. Sportovní využití plemene Achal – Teke

Jak legenda praví: „Kdysi, na počátku časů, chodil po světě zlatě hnědý hřebec se svým jezdcem. A nebylo koně, který by se mu rychlostí rovnal. A tak se nejstarší mudrci usnesli, že mu za soupeře zavolají sokola, nejrychlejšího z ptáků, protože je třeba znát a změřit rychlost tohoto koně. V den závodu se sešlo mnoho lidí, kteří putovali dlouho, aby závod viděli. Oba soupeři, hřebec i sokol, byli připraveni na startu. Hřebec netrpělivě podupával a sokol seděl nad ním na vysoké skále. Bylo dáno znamení. Zlatý hnědák vyrazil, sokol vzlétl. Ale stal se div divoucí. Kůň brzy získal vedení, předběhl dráhu letu a sokola, nejrychlejšího z ptáků, nechal daleko za sebou. Tak rychlý to byl kůň. Od těch dob se dávají achaltekinským koním jména ptáků.“

Turkmeni byli odjakživa milovníky dostihů. Rychlost navíc byla u bojového koně žádoucí vlastností a v průběhu věků se selekcí dále upevňovala. Je známo, že způsoby dostihového tréninku byly Evropany přejaty právě ze Střední Asie. Dle rychlosti je achaltekec na druhém místě za anglickým plnokrevníkem. Dodnes jsou rovinné dostihy pro achaltekinské plemeno jedinými oficiálními výkonnostními zkouškami, i když je v současnosti vypracovávána nová metodika (Stejskalová) .

Vynikající demonstrací schopností achaltekece byl pochod z Aschabadu do Moskvy, který se uskutečnil v roce 1935. Vzdálenost činila 4300 kilometrů, z čehož 360 km vedlo pouští. Pochodu se účastnilo 28 jezdců a koní, kromě achaltekeců ještě anglo-tekinci a jomutští koně. Vzdálenost byla překonána za 84 dnů. Achaltekinští koně dorazili ve výrazně lepší kondici než ostatní plemena, ve vynikající kondici byli hřebci Arab a Alsakar.

Pochod Aschabad - Moskva



Ve dvacátém století zaznamenaly rozvoj klasické sportovní disciplíny a starobylé achaltekinské plemeno excelovalo i v této oblasti. Nejznámější je černý hřebec **Absent**, který se stal sedmkrát národním šampionem v drezuře, olympijským vítězem v Římě v r. 1960 (hodnocení 82,4%) a na dalších dvou následujících olympijských hrách byl medailistou. Achaltekinci jsou výbornými vytrvalci, v roce 1945 zvítězil hřebec Tarlan v 500 km dlouhém dostihu, kterého se účastnili zástupci osmi dalších plemen. V současnosti jsou úspěšní hřebci Peikam a Zabeg. V ČR se v enduranci zapsal do podvědomí polokrevný hřebec Adžibej, který startoval na mistrovství Evropy v Itálii v roce 2001, ovšem za Slovenskou republiku. V roce 2003 začala startovat ve vytrvalostních soutěžích také plnokrevná klisna Penelope, v majetku pana Martina Hofmana. Ve všestrannosti vyniká především Sengar kvalifikovaný jako člen olympijského týmu USA pro OH v Atlantě a Sotschi - 2. místo na mistrovství juniorů Švýcarska v r. 2003.

Všeobecně se o achaltekinských koních soudí, že jejich tělesná stavba je pro jezdeckého koně naprosto nevyhovující. Vysoko nasazený tenký krk a dlouhý hřbet jsou považovány za nevhodné. Přes tyto údajné „tělesné nedostatky“ je jejich sportovní využitelnost velice všestranná.

3.5. Zbarvení srsti Achal - Teke

U žádného plemene na světě není známa taková různorodost barev, jaká je právě u plemene Achal-Teke. Charakteristický je pro tyto koně zlatě nebo stříbřitě kovový lesk srsti. Vyskytují se všechny barvy krom strakáčů. Občas se však vyskytují jednotlivé bílé skvrny, např. na břicho či ve slabinách. Zbarvení bývá velice zajímavé. Světlé zbarvení jako např. izabel či plavák, může být od smetanového cremella či perlina až po téměř černou. Mnohdy se vyskytují zajímavé přechody mezi jednotlivými barvami a bývá problematičtější barevné zařazení koně. Takové rarity se vyskytují i u jiných plemen, ale u těchto koní to bývá mnohem častější.

Zbarvení achaltekinských koní, zvláště pokud je barva spojena s výrazným grošováním, bývá velice efektní. K nejpůsobivějším jedincům patří zlatí ryzáci s lesklou srstí, která se podobá roztavenému kovu. Zvláště na slunci jsou tyto koně neobyčejně krásní a není proto divu, že byli v minulosti zasvěceni bohu Slunce (Chapman, 2008).

Barva koně je podmíněna pigmentací. Na vnímání barvy působí též dopad a odraz světla, šířka dřevěného sloupce krycích chlupů a množství v nich obsaženého vzduchu, od

kterého se odrážejí světelné paprsky. Při větším množství vzduchu v dřevěné vrstvě i při pigmentované korové vrstvě působí srst světleji; pokud by v korové vrstvě pigment nebyl, bude se jevit taková srst jako bílá.

Koně s bílou srstí na tmavošedé pigmentované kůži jsou leucitičtí bělouši; pokud kůže není pigmentovaná, jsou to albíni. Koně, jejichž srst je zbarvena jen normálním pigmentem, mají srst buď po celém těle červenou v různých odstínech – ryzáci, nebo mají srst žlutou v různých odstínech – isabely. Koně, kteří kromě žlutého (flavin) nebo červeného (erythrin) pigmentu mají srst zbarvenou též melaninem (buď po celém těle, nebo na spodní části končetin, hřívě a hlavě), jsou plaváci, hnědáci a vraníci. Ryzák, hnědák, isabela, plavák, vraník, bělouš, strakoš a albín jsou základní barvy srsti. U té se hodnotí její intenzita – různé odstíny, donedávna označované příměry k věcem, jejichž barva je typická (Dušek, 1999).

Po stránce biologické, tedy se zřetelem ke konstituci, není barva srsti lhostejná, jde-li o znatelný úbytek pigmentace od průměru plemene sytě pigmentovaného nebo o častý výskyt depigmentací. Albíni jsou koně choulostivější, což platí ovšem menší měrou také o hermelínech a strakoších, pokud jsou poloalbíni, a také o světlejších ryzácích. Odznaky s nepigmentovanou kůží jsou místa méně odolná. Je obecně známo a praktické zkušenosti prokazují, že koně právě na bílých spěnkách a korunkách dostávají nejčastěji „podlomy“ (Bílek, 1957).

Odedávna se považuje leucistický kůň za vytrvalejšího, než jsou koně jiných barev. Zejména starší hospodáři rádi z vlastní zkušenosti vzpomínají na mnohého bělouše, který jim sloužil do vysokého věku a pracoval do úpadku. Bílá barva srsti bývá zpravidla dědičným odkazem orientálních předků bělouše, vázaným v určité souvislosti s dědičným základem pro tvrdou konstituci, kterou je orientální kůň pověstný. Zkušenosti z tropů potvrzují, že koně s bílou srstí a tmavě pigmentovanou kůží snášejí mnohem lépe parné vedro tropického slunce než koně jiných barev, což je způsobeno totálním odrazem světla od lesklé bílé srsti, jež má v dřevěném sloupci chlupu hodně vzduchu (Bílek, 1957).

Dušek (1999) se zmiňuje, že zbarvení divokých koní odpovídalo přírodnímu prostředí, ve kterém koně žili. Časté bylo zbarvení plavé; barva srsti umožňovala koním s prostředím splynout a chránit se tak před útoky četných nepřátel. Postupně s vývojem plemen se rozšiřovala též paleta zbarvení jejich srsti, podmíněna zvláště masovými migracemi koní. Již ve starověku vznikla rozsáhlá terminologie k charakteristice barev umožňující četnými nuancemi barevné odlišení koní. Obecně se některé barvy v chovatelství posuzují jako dominantní, jiné jako recesivní.

Relativní důležitost zaměření v chovu koní se v druhé polovině 20. století v hospodářsky vyspělých zemích silně změnila. Tažní, respektive pracovní koně nehrají v podstatě žádnou roli. Na důležitosti získali koně jezdečtí a dostihoví. Vyskytují se však plemena koní, která jsou chována milovníky, kteří i v mnoha případech kladou důraz na specifický typ zbarvení koní. Asi platí tvrzení Darwina, že milovníci zvířat budou dávat přednost extrémně vyvinutým typům a nikoliv typům průměrným, což platí i pro chov koní rozmanitě zbarvených. Navíc je možné říci, že genetika barev koní je obecně podceňována jak v hygieně chovu, tak ochraně zvířat. Jsou známé příklady vedlejších, a to dokonce zhoubných vlivů genů pro zbarvení zvířat. Tak například gen pro bílé zbarvení W způsobuje v homozygotním stavu 100% mortalitu embryí. Geny pro zbarvení mohou též ovlivnit odolnost a dlouhověkost koní. Tak například molekulárně-biologická charakteristika lokusů pro zbarvení u myši vysvětluje pleiotropní působení genů na odolnost proti onemocněním. Z toho plyne důležitost mapování známých lokusů zodpovědných za barvy u koní a studium působení genů zodpovědných za zbarvení a konstituci. Na základě molekulárně-biologických studií bylo rovněž zjištěno, že dědičnost barev je daleko komplexnější, než se původně předpokládalo. Pomocí analýzy korelací mezi molekulárně-genetickými markery a zbarvením koní bude možné lépe objasňovat dědičnost barev koní (Jakubec, 1999).

4. MATERIÁL A METODY

4.1. Dědičnost zbarvení koní

Dědičnost zbarvení je znak kvalitativní. To znamená, že prostředí působí na projev těchto znaků nepatrně. Opak tvoří znaky kvantitativní, které velice ovlivňuje prostředí. Zde se jedná hlavně o to, že geneticky sebelepší jedinec bez adekvátního prostředí není schopen plně uplatnit takový výkon (laktace u krav, snáška u drůbeže), na který má. Toto se ovšem netýká barvy srsti.

Každá tělní tkáň se skládá z buněk, v jejichž jádře se nalézá zárodečná hmota ve formě chromosomů. Každá somatická buňka koně vlastní 32 párů chromosomů. Potomku však každý z rodičů předává jen jednu sadu chromosomového páru, a to prostřednictvím pohlavních buněk (gamet). Při splynutí samčí a samičí pohlavní buňky dochází k vytvoření buňky (zygoty), obsahující v jádru buňky párové sady chromosomů, ze kterých se vyvíjí embryo a nový jedinec. Přenos sady chromosomů na potomstvo se uskutečňuje náhodně. Na chromosomech je umístěno mnoho různých genů. Geny jsou rovněž uspořádány na chromosomech na určitém místě (lokusu) a každý lokus je označován velkým písmenem abecedy. Geny na stejném místě páru chromosomů nazýváme alelními geny neboli alelami. Alely se označují malými a velkými písmeny abecedy. Ty označené velkým písmenem např. A jsou dominantní nad těmi, které jsou označeny malými písmeny – tedy a – ty jsou ve vztahu k A recesivní. Z této alelové dvojice mohou vzniknout tyto kombinace alel - AA, Aa nebo aa. Jedinec, který má alelový pár AA nebo aa je označován v tomto znaku za homozygota, v případě AA za dominantního, u aa za recesivního. Naopak jedinec se smíšeným párem tedy Aa je označen v tomto znaku jako heterozygot. Dále je nutné vědět, že barvu u koní určuje cca 12 genů, to znamená 12 párů alel a ty navzájem na sebe rovněž působí a to buď epistaticky, to znamená, že například gen B v homozygotním a heterozygotním stavu (BB,Bb) převládá nad genem A. Gen B je tedy vůči genu A epistatický neboli dominantní. Ovšem určité geny mohou potlačit i epistatické geny v recesivním stavu (bb) (Jakubec, 1998).

Geny zodpovědné za barvu koní považujeme za geny s velkými účinky tzv. major geny, což v podstatě lze vysvětlit tak, že na projevení znaku stačí málo genů majících velký účinek.

Jsou geny, které přenáší výhradně matka, je to mimojaderná dědičnost a je u živočichů čistě mitochondriální. Tyto geny jsou uloženy v mitochondriích buněk. Není úplně pravda, že ji zdědíme jen po matce, ale z větší části je po matce. Jde o to, že mitochondrie obsahují

cca 5 % DNA a 95% je v jádře buňky. Mitochondrie se při dělení buněk rozdělují náhodně, takže se může stát, že v některé buňce jich je víc, někde méně někde i žádné a přesto je to v pořádku. U otce se mitochondrie dostávají do bičíku spermie a tam jsou pohonnou jednotkou. Vzhledem k obrovskému výkonu, který podávají se dostanou k vajíčku v podstatě totálně zničené a od buňky odpadnou. Do nového embrya se dostane jen nepoškozená mitochondriální DNA a ta je od otce prakticky, i když ne úplně, nulová. Zatím co vajíčko žádný výkon nepodává a tak jeho mitochondrie jsou v pořádku a tudíž se zdědí všechny, které se při dělení do vajíčka dostaly (Westfall, 1999).

Major geny pro zbarvení

Lokus C (color)

Téměř všichni savci mají gen C, který v homozygotním stavu (cc) způsobuje nepřítomnost pigmentu v kůži, srsti a očích. Tito jedinci vykazují červené zbarvení očí, růžovou kůži a bílé (albinotické) zbarvení srsti. Avšak u koní tento gen nebyl zjištěn, proto u koní neexistují albíni – neexistuje kombinace cc recesivní homozygot. Vše, co tak vypadá, jsou pouze pseudoalbíni, kteří pigment mají, i když jen nepatrně. Většina plemen koní je dominantně homozygotní pro gen C. V případě alely C jde o úplnou dominanci. U koní se však na stejném lokusu vyskytuje ještě alela C^{cr} , která je neúplně dominantní a zředuje (zesvětluje) pouze barvu červenou a hnědou, nikoliv černou. Z toho vyplývá, že gen skládající se z alel CC^{cr} zesvětlí ryzáky a hnědáky částečně, takže vzniknou žluťáci – isabely a žlutí plaváci bez úhořího pruhu tzv. buckskin. Pokud však bude gen v kombinaci $C^{cr}C^{cr}$ tedy jednu alelu C nahradí zase C^{cr} , dojde ke dvojnásobnému zředění barvy. Zesvětlí se dvakrát hnědák a ryzák a nebo jednou buckskin a isabela a výsledek je nikoliv albín, jak to mnozí rádi říkají, ale dva pseudoalbíni. Takže když si uděláme zesvětlovací řadu od nejtmaší po nejsvětlejší, vyjde nám: ryzák – isabela (palomino) – cremello a druhá řada je hnědák - buckskin – perlino (Sponenberg, 2003).

Lokus E (extension)

Dominantní alela E (EE,Ee) umožňuje tvorbu melaninu, zatím co alela e (recesivní homozygot ee) zabraňuje tvorbě melaninu a umožňuje tvorbu phaeomelaninu, je tím pádem zodpovědná za červené zbarvení (ryzáci).

Hlavním znakem černého vlasového pigmentu u koní je okolnost, že může být rozšířen po celém těle anebo může být lokalizován pouze na hřívě, ocasu a distálních částech končetin. Pokud je tento pigment rozšířen pouze na hřívu, ocas a nohy – hovoříme o hnědácích, protože zbytek těla je vždy hnědý někdy až červený. Úplné nebo částečné rozšíření černé barvy na těle je způsobeno epistatickými (převládajícími) účinky genu A (agouti), kterému se budu věnovat následovně. Co se týče lokusu E lze říci, že genotyp EE a Ee je zodpovědný za černou, tmavohnědou a hnědou barvu (vraníky a hnědáky), kdežto genotyp ee je vždy ryzák i když různých odstínů (Keith, 2000).

Lokus A (agouti)

Jak už bylo řečeno gen A řídí rozšíření eumelaninu na těle koní. Dominantní alela A omezuje rozšíření černé barvy na ocas, hřívu a spodní část končetin. Recesivní alela a v homozygotním stavu neovlivňuje rozšíření černé barvy na těle. Takže recesivní homozygoti aa jsou vraníci, kombinace AA a Aa jsou vždy hnědáci. Je pravděpodobné, že na tomto lokusu se ještě vyskytují 3 až 4 další alely a to v pořadí od nejdominantnější : A+,A,At,a.

Alela A+ je zodpovědná za divoké zbarvení většiny divokých zvířat tak, jak je tomu u koní Przewalského. Jde o světle hnědou barvu .

Alela A omezuje výskyt černé barvy na hřívu, ocas a nohy. Alela At v genotypu AtAt a Ata, neomezuje tolik černou barvu jako alela A, dochází však k zesvětlení černé barvy na tmavě hnědou, která je mnohdy zaměňována za černou. Světlejší odstíny vykazují hlavně za lopatkou a ve slabinách .

Alela a v genotypu aa je vždy černá barva, tedy vraník.

Lokus D (dilution)

Tento lokus má zesvětľující účinek na všechny tři základní barvy (vraníky, hnědáky i ryzáky) a to takový, že genotypy DD a Dd zesvětlí např. vraníka na myšáka – šedého plaváka. Této původní barvě severoamerických mustangů, ale i tarpana, se v angličtině říká grullo, což vzniklo z indiánského výrazu gruello. Předem chci upozornit, že zesvětľovací lokus D proti alele Ccr je jiný ne proto, že na rozdíl od Ccr dokáže zasvětlit vraníka, ale cokoliv zesvětlí gen D má úhoří pruh, někdy oslí kříž a zebrování na nohou u karpálů a hlezen. Alela Ccr to nedělá a proto v jejím podání je žlutý plavák bez úhořího pruhu – tzv. buckskin, u lokusu D je to ta samá barva, ale s úhořím pruhem tzv. pravý plavák. Tento

„pravý plavák“ se v angličtině nazývá dun a je výsledkem zesvětleného hnědáka genem D. Pokud gen D zesvětlí ryzáka, vznikne tzv. červený plavák (red dun). Zesvětlující řady tedy jsou : vraník - myšák (šedý plavák), hnědák – žlutý plavák, ryzák – červený plavák. Samozřejmě i v rámci plaváků jsou odstíny od toho nejtmašího až po nejsvětlejšího, ale gen D se stará jen o to základní zesvětlení ze základní barvy na plaváka. Tento gen patrně mají všichni huculové, protože všichni z nich musí mít úhoří pruhy, to je dáno standartem plemene – u huculů mají úhoří pruh i ryzáci, není vidět jen u velmi tmavých jedinců, ale i oni ho mají (Sponenberg, 2003).

Modifikující major geny

Jde o geny na lokusech, které vykazují epistatické (převládající) účinky na geny jiných lokusů . V podstatě jde o dvě skupiny genů.

Geny ,které způsobují zesvětlení až vybělení chlupů na celém těle a tudíž veškeré srsti. Je to gen G (gray) pro vybělování, gen W (white) pro bílou barvu a gen Rn (roan) pro prokvetlost.

Geny, které působí zesvětlení až vybělení srsti jen na určitých partiích těla. Jedná se o gen T (tobiano) pro dominantní strakatost, gen O (overo) pravděpodobně též dominantní strakatost, gen F (flaxen mane and tail – hřívá a ocas lněné barvy) pro zesvětlení hřívky – typické pro haflingery, gen Ap (appaloosa) skvrnitost a prokvetlost na kříži a přiléhajících partiích na hřbetě, trupu a zadních končetinách se značnou variabilitou. Gen O byl ještě do nedávné doby považován za recesivní.

Lokus G (gray)

Alela G, způsobující bílé zbarvení, je vůči alele g úplně dominantní a navíc je epistatická – převládající ke všem ostatním základním barvám . Probíhá pouze vybělování srsti, pokožka je tmavě pigmentovaná a svůj pigment neztrácí. Srst se postupně ze základní barvy mění většinou na šedou a pak v bílou. Vybělení dominantních homozygotů GG je rychlejší než heterozygotů Gg. Jde o nejrozšířenější formu dědění bílé barvy. Hříbata se narodí v některé základní barvě a při každém přelínání se v srsti objevuje více a více bílých chlupů. V dospělosti je srst převážně či úplně bílá. Kůže je pigmentovaná a tudíž jde o leucismus. Typickými příklady jsou plemena starokladrubský bělouš, lipicán, camargský kůň.

Lokus W (white)

Alela W je úplně dominantní nad w a způsobuje bílou barvu srsti. Hříbata se rodí úplně bílá a přitom mají pigmentované oči. Kůže je růžová a oči jsou zpravidla hnědé. Alela W podmiňuje bílou barvu u heterozygotů Ww. Dominantní homozygoti WW mají 100% embryonální mortalitu. Příkladem tohoto genotypu je v Německu chovaný barevný typ koní Herrenhausener Weissgeborene.

Lokus Rn (roan)

Tento lokus je zodpovědný za prokvetlost. Chlupy jakékoliv barvy jsou smíšené s chlupy bílými. S přibývajícím věkem obvykle počet bílých chlupů přibývá. Jde o dominantní alelu Rn s úplnou dominancí a epistází (převládnutím) nad ostatními barvami. Podle množství bílých chlupů v srsti mluvíme o prokvetlých vranících, hnědácích a ryzácích a nebo o nevybělujících černých (mourek), hnědých a červených bělouších.

Lokus F (flaxe mane)

U ryzáků belgických koní, noriků, haflingů, shetlandů se často vyskytuje světlá hříva a ocas, jejichž barva se pohybuje od žluté až po bílou. Takto zbarvené hřívy a ocasy se vyskytují pouze u ryzáků, nikoliv u vraníků a hnědáků. Rozšíření světlé barvy je variabilní, může to být jen hříva nebo ocas a nebo obě partie zároveň (Keith, 2000).

Polygeny – modifikující geny malého účinku

Jedná se o mnoho genů, které jsou zodpovědné za bílé odznaky na hlavě i končetinách. Zatím co u předchozích typů genů, šlo o geny s velkým účinkem, tak zde se jedná o geny s malým účinkem, které mají podobný základ jako užitkové vlastnosti nebo-li znaky kvantitativní.

Zdá se, že také existuje pozitivní korelace mezi znaky na hlavě a končetinách. Bílé odznaky na zadních končetinách jsou častější než na předních a také jsou větší než na předních končetinách. Dědičnost odznaků není plně objasněna, ale existují zde určitá pravidla. Ryzáci vykazují větší počet odznaků a větší rozměry odznaků než hnědáci a vraníci. Čím jsou odznaky rodičů větší, tím větší je počet velkých odznaků u potomstva a naopak. Rodiče

s odznaky na hlavě poskytují potomstvo s větším výskytem odznaků na končetinách než rodiče bez odznaků.

4.2. Možná zbarvení Achal – Teke

Turkmeni mají velmi rádi barvy svých koní, užívají mnoho slov a výrazů k popisu a pojmenování koní. Pojmenování koně se často odvozuje od jeho zbarvení:

Tmavý ryzák = ztělesnění boha, předpona Gara-

Světlý hnědák = „duch hor,“ Mele-

Hnědák = Dor-

Vraník = Kara-

Světlý ryzák = Al -

Šedivý = Ghyr –

Když má kůň „hermelín“ nad kopyty nebo bílou korunku, nazývá se Ak Tonak (bílé kopyto). Když má bílé ponožky, je označován jako Ak Bilek (bílé předloktí).

Turkmeni mají rádi odznaky na nohách. Kdysi se říkalo, že jedna bílá noha znamená jeden denga, místní měnovou jednotku. Dvě nohy, to už jsou dva dengy, tři pak tři. Ale všechny nohy bílé mají nevyčísitelnou hodnotu. Také se věřilo, že bílé skvrny na bříše jsou znakem slabosti. Jak říká přísloví: „Muž na strakatém koni nezdolá horu.“

Bílá hvězda na koňském čele se jmenuje Depel. To je důvod, proč se někteří koně jmenují Ghyrdepel (šedý s hvězdou), Dordepel (hnědák s hvězdou). Koně s bílou hubou se jmenují Burnak. Inche je pojmenování pro lysinu. Inchedor je hnědák s lysinou, Inchegara ryzák s lysinou. Koně s celým bílým obličejem se jmenují Akmanlai. Koně s bílým ocasem a hřívou jsou nazýváni Akial. Mají je rádi jak Turkmenci, tak Rusové pro cirkusová představení.

Nejméně vyhledávanou barvou je albín s bílými očima, Chakchan. Červené oči jsou náchylné na slunce. Také se věří, že tito koně přechovávají zlomyslné duchy. Nejoblíbenější barvou mezi Turkmeny je hnědák s černými nohama, hřívou a ocasem. Čupřina musí mít havraní čern. Měly by být vidět tenké pruhy nad černými očima, jako obočí. Štíhlé uši mají černý okraj.

Čistě šediví koně jsou považováni za nádherné. Když jsou ozdobeni národními turkmenskými stříbrnými ozdobami, jsou opravdu ohromující.

Nejsou to jen barvy a odznaky, které se využívají k pojmenování koní. Turkmeni rádi srovnávají své oře s ptáky. Proto se slovo Kush, pták, vyskytuje ve jménech poměrně často. Například, Mele Kush znamená hnědý pták. Koně často dostávají jména ptáků na památku mytického závodu mezi achaltekinem a sokolem.

Když má hříbě na čele odznak ve tvaru hvězdy nebo měsíce, je speciálně ošetřováno a Turkmeni věří, že je ztělesněním nebe na zemi (SHIRLIYEV, 2003).

Vraník (rap) - black aaE-CCdd

Vraníci mají po celém těle černou srst včetně ocasu a hřívy. Stejně tak i nozdry, pysky, tlama, slabiny a kopyta jsou černé. Vraníci mají zpravidla méně bílých odznaků než hnědáci a ryzáci.

- Myšák (šedý plavák) - grullo **aaE-CCD-**

- Tmavý myšák **aaE-CCDd**

- Světlý myšák **aaE-CCDD**

Jde o zesvětlení černé barvy na jednolitou myší šed', podobnou barvě válečných lodí. Koně typu grullo mají na hřbetě černý úhoří pruh, který sahá od hřívy až po ocas. Hříva, ocas a spodní části končetin jsou vždy černé. Občas se vyskytuje zebrování okolo tarzálního a karpálního kloubu a oslí kříž. Barva srsti je šedá v různých odstínech.

Hnědák (braun, pravý hnědák) – bay brown A-E-CCdd

- Černý hnědák – seal brown (black brown) **At-E-CCdd**

- Světlý hnědá – bay, ligh bay

- Tmavý hnědák - brown

Hnědáci se vyznačují hnědou a červeně mahagonovou barvou s černou hřívou, ocasem a končetinami. Za zmínku stojí černý hnědák, který bývá často zaměňován za vraníka. Černý hnědák má sice srst černou, ale jsou v ní roztroušeny načervenalé a hnědé chlupy na hlavě a končetinách a zejména tlamě, okolo očí a ve slabínách (Chapman, 2008).

Plavák (pravý plavák, žlutý plavák) – dun A-E-CCD-

- Světlý plavák – dun yellow **A-E-CCDD**
- Tmavý plavák - dun blue **A-E-CCDd**

Jde o zesvětlené hnědáky. Synonymum pro plavou barvu je ještě jelení hněd'. Tento termín pochází od barvy třísllem vyčinené jelenice. Barva koně je od hnědožluté až po světlou pískovou a kůň má vždy černou hřívou, ocas a spodní část končetin. Někdy se vyskytují i jinobarevné žíně. Koně však mají vždy úhoří pruh a mají někdy též zebrování na nohou a oslí kříž. Toto je původní zbarvení koní Převalských.

- Hnědý plavák bez úhořího pruhu – buckshin **A-E-C^{cr}dd**

Toto zbarvení je naprosto shodné s předchozím, jen se nevyskytuje žádný úhoří pruh ani zebrování či oslí kříž.

Perleťový, medový bělouš (nevybělující bělouš) – perlino A-E-C^{cr}C^{cr}dd

Tento pseudoalbín bývá u nás označován jako nevybělující bělouš, medový. Jedná se o dvakrát zesvětleného hnědáka nebo-li jednou zesvětleného buckshina. Jeho srst je téměř bílá, má barvu perleti. Žíně hřívou a ocasu mají rezavé konečky, někdy se tyto narezlé skvrny mohou objevit na distálních částech končetin. I tyto koně mohou mít odznaky, které jsou na podkladě srsti vidět zejména při správném osvětlení. Celé tělo má perlový nádech se zlatavými či světle oranžovými okrsky (uši, ocas, hříva a spodní část nohou). Kůže je růžová a oči modré. Tito koně se liší od cremello tím, že již zmiňované okrsky jsou tmavší než zbytek těla, kdežto cremello má nohy, hřívou, ocas, uši stejně barevné jako zbytek těla (Sponenbegr, 2003).

Ryzák (fuchsa) – chestnut (AA,AAt,Aa,Ata,AtAt,aa)eeCC

- Ryzák se světlou hřívou – sorrel (AA,Aat,Aa,Ata,AtAt,aa)eeCCF-
- Světlý ryzák - light chestnut – sorrel
- Tmavý ryzák - dark chestnut, liver chestnut

Ryzáci se vyznačují červenohnědou srstí s odstíny od žlutavě červené (světlý ryzák) až po tmavě hnědou jako u hnědáku jen s tím rozdílem, že hříva, ocas a nohy nikdy nejsou černé.

Velice světlý ryzák bývá označován rovněž sorrel a má na lokusu A pravděpodobně alelový pár aa.

Žluták (isabel,palomino) – (AA,Aat,Aa,AtAt,Ata,aa)eeCC^{cr}

Jedná se o jednu zesvětleného ryzáka. Zbarvení těla je s odstíny různě žluté a žíně v hřívě a ocasu jsou žluté až bílé. Hříva a ocas je vždy ve stejné barvě a nebo světlejší než barva těla. Oči jsou vždy tmavé.

- Červený plavák – red dun (AA,Aat,Aa,Ata,AtAt,aa)eeCCD-
- Světlý červený plavák - (AA,Aat,Aa,Ata,AtAt,aa)eeCCDD
- Tmavý červený plavák – (AA,Aat,Aa,Ata,AtAt,aa)eeCCDd

Je to jednou zesvětlený ryzák. Jeho hříva, ocas a spodky končetin jsou rezavé, tělo je žluté (světlejší než nohy,hříva a ocas) a má úhoří pruh. Oči jsou tmavě pigmentované. Úhoří pruh je tmavě rezavý zrovna tak případné zebrování a oslí kříž.

Žlutý bělouš (nevybělující bělouš) – cremello (AA,Aat,Aa,AtAt,Ata,aa)eeC^{cr}C^{cr}

Toto je dvakrát zesvětlený ryzák nebo-li jednou zesvětlená isabela. Jsou to koně téměř bílí. Jsou krémově zbarvení a ocas s hřívou jsou buď ve stejné barvě jako tělo a nebo světlejší – často úplně bílé. Oči jsou téměř červené. Stejně jako perlino a smoky cream mají v duhovce málo pigmentu, ale přesto ho mají i když jsou červenoocí.

- Vybělující bělouš (leucistický vybělující bělouš) – grey G

Vzhledem k dominanci alely G nezáleží na zbylém genotypu. Původní genotyp je znám základní barvou ,v které se hříbě narodí a pak z ní postupně vyběluje. Konečný stav je kůň s bílou srstí i žíněmi a tmavýma očima i kopyty , nemá-li na nohách odznak. Kůže je tmavě pigmentovaná, bez pigmentů jsou pouze chlupy. Někteří koně se v určité fázi vybělování „zaseknou“ a nikdy nedojdou úplného vybělení. Podle základní barvy můžeme vybělující bělouše rozdělit na vybělující bělouše červené, hnědé a černé. Přechodná forma je bělouš šedý.

Bělouš – Ww

Jde o bělouše, kteří se již bílí narodí. Jsou celí bílí a mají růžovou kůži avšak tmavé oči. Bílí jsou pouze heterozygoti. Dominantní homozygoti mají 100% embryonální mortalitu.

Nevybělující bělouši –morocco ,roan RnRn

Tito bělouši v podstatě nemění celoživotně barvu. V podstatě jsou to hnědáci, vraníci a ryzáci tak silně prokvetlí, že mají více bílé barvy než základní. Nohy, hřívá, ocas a hlava bývají v základní barvě zbytek těla je převážně bílý. Oči jsou tmavé, kůže je tmavě pigmentovaná. Dělíme je na nevybělujícího černého bělouše-mourka a nevybělujícího hnědého a červeného bělouše.

- Prokvetlí vraníci, hnědáci a ryzáci – RnRn
- Prokvetlý černý hnědák – blue roan
- Prokvetlý hnědák-bay roan
- Prokvetlý ryzák – chestnut roan, strawberry
- Prokvetlý vraník – black roan

Jedná se o koně, kteří mají více chlupů základní barvy než bílých, takže se jeví jako základní barva s různou intenzitou promíšená bílými chlupy.

Metallic sheen neboli kovový lesk

Kovový lesk, nebo-li iridescence, byl jako první prozkoumán u bengálské kočky domácí. Chovatelé achaltekinských koní, okouzleni leskem svých koní, zaslali vzorky žíní svých svěřenců na Ohio Wesleyan University, kde se prováděl výzkum lesku u koček bengálských. Výzkum měl prokázat, zda-li se metalická srst liší od nemetalické jinou strukturou chlupu. Výrazný lesk můžeme nalézt i u jiných plemen například Quarter Horse, Thoroughbred, Saddlebred a Tennessee Walking Horse. Lesk však není tak intenzivní jako u Achal-Teke díky genům, které nejsou tak silné a nemají vliv pouze na srst, ale na celkové zbarvení srsti, kůže i očí koně. U achaltekinských koní se barva nemění, srst však získává nezaměnitelný zářivý efekt (Westfall, 1999).

Metalický lesk je způsoben odlišnou strukturou chlupů, které mají velice zredukované neprůsvitné jádro, které může v některých částech i chybět. Transparentní část medully neboli dřene funguje jako světelná trubice, ve které se světlo láme z jedné strany na druhou a vytváří tak zlatý efekt (Chapman, 2008).

Zde vidíme rozdíl ve struktuře chlupu jednotlivých plemen: nahoře Achal-Teke, uprostřed Arabský plnokrevník, dole Appaloosa.



4.3. Plnokrevní Achal – Teke v ČR a jejich zbarvení

V současné době se na území ČR nachází přibližně 100 čistokrevných a 150 polokrevných achaltekinských koní. Analýzu zbarvení jsem prováděla pouze na plnokrevných koních s doloženým rodokmenem. Níže najdete informace o 77 koních, jejichž údaje jsem měla k dispozici. Z fenotypu jsem odvozovala genotyp, který jsem upřesňovala díky informacím o zbarvení rodičů.

4.3.1. Přehled koní a jejich zbarvení

Podkladem pro informace uveřejněné k jednotlivým koním byly Plemenné knihy plnokrevných achaltekinských koní ("Gosudarestvennye knihy plemennych lošadej čistokrovnoj achaltekinskoj porody"), díly VIII.-X. a Registry dorostu plnokrevných achaltekinských koní 2001-2006.

<u>Jméno koně</u>	<u>Pohlaví</u>	<u>Barva</u>	<u>Genotyp</u>	<u>Zbarvení otce</u>	<u>Zbarvení matky</u>
Germes	hřebec	Plavák – dun blue	A-E-CCDd	-	-
Mingam	hřebec	Plavák – dun blue	A-E-CCDd	hnědák	plavka
Gumon	hřebec	Hnědák	A-EeCCdd	hnědák	izabela
Samurai	hřebec	Vraník	aaE-CCdd	vraník	hnědka
Dubler	hřebec	Plavák – dun blue	A-EeCCDd	cremello	hnědka
Gyl	hřebec	Izabel	A-eeCC ^{cr}	hnědák	plavka
Gelshah	hřebec	Světlý hnědák	A-EeCCdd	hnědák	hnědka
Grust'	klisna	Plavka – dun blue	A-E-CCDd	plavák	bělka
Davenda	klisna	Hnědá plavka - buckskin	A-E-CC ^{cr} dd	cremello	hnědka
Fornaks	klisna	Hnědka - brown	A-EeCCdd	Tm.hnědák	hnědka
Jana-Jan	klisna	Světlá hnědka - bay	A-EeCCdd	Zl. plavák	Tm. plavka
Ainabat	klisna	Zlatá plavka – dun yellow	A-E-CCDD	-	-
Djady - Djan	klisna	Plavka – dun blue	A-E-CCDd	vraník	Tm plavka

Damask	hřebec	Tm. plavák – dun blue	A-EeCCDd	Tm. ryzák	Tm. plavka
Dorkeik	klisna	Hnědka	A-EeCCdd	hnědák	hnědka
Meksika	klisna	Hnědka	A-EeCCdd	hnědák	hnědka
Sirena	klisna	Plavka - dun	A-EeCCD-	cremello	ryzka
Dogulmag	klisna	Černá hnědka	A ^t -E-CCdd	Tm. plavák	hnědka
Mukam	klisna	Izabela	A-eeCC ^{cr}	Tm. plavák	hnědka
Dahylly	hřebec	Plavák – dun	A-EeCCD-	Tm. plavák	hnědka
Abebe	hřebec	Plavák	A-E-CCD-	Tm. plavák	Plavka
Drago	hřebec	Plavák - dun	A-EeCCD-	Ryzák	Plavka
Džasman	hřebec	Hnědák	A-E-CCdd	Zl. plavák	Hnědka
1185 Al - Džaira	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Hnědák	Hnědka
Alem	klisna	Šimla	G-	Tm. plavák	Šimla
Al - Kaira	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Tm. hnědák	Hnědka
Altia	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Hnědák	Šimla
Durana	klisna	Tmavá plavka – dun blue	A-E-CCDd	Tm. plavák	Plavka
Chiria	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Hnědák	Hnědka
Chiva Tarki	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Zl. hnědák	Plavka
Pellia	klisna	Plavka – dun blue	A-E-CCDd	Hnědák	Plavka
Penelope	klisna	Plavka – dun blue	A-E-CCDd	Hnědák	-
Alsanta	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Tm. hnědák	Šimla
Paolo	hřebec	Tmavý plavák	AaE-CCDd	Tm. plavák	Vranka
Almaz	hřebec	Plavák	A-EeCCDd	Izabel	Hnědka
Seiran 10	hřebec	Hnědák	A-E-CCdd	–	–
Stambul	hřebec	Vraník	aaE-CCdd	Vraník	Hnědka
Abnar	hřebec	Plavák	A-EeCCD-	Plavák	Plavka
1127 Almazar	hřebec	Plavák	A-E-CCDd	Plavák	Hnědka
Anthares	hřebec	Perlino	A-EeC ^{cr} C ^{cr} dd	Plavák	Izabela
Ares	hřebec	Plavák	A-EeCCD-	Ryzák	Plavka
Kuyon	hřebec	Hnědák	AaE-CCdd	Vraník	–
Portos	hřebec	Perlino	A-E- ^{cr} C ^{cr} dd	Tm. plavák	Plavka
Prett	hřebec	Plavák	A-E-CCD-	Tm. plavák	Plavka

Shaitan Shael	hřebec	Vraník	aaE-CCdd	Vraník	Vranka
Aigiz	klisna	Plavka – dun blue	A-E-CCDd	Tm. plavák	Tm. hnědka
Aisha	klisna	Izabela	A-eeCC ^{cr}	Plavák	Hnědka
Agarjanka	klisna	Hnědka	A-EeCCdd	Zl. hnědák	Izabela
Ahsi Shael	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Hnědák	Hnědka
Alazne	klisna	Plavka	A-E-CCD-	Plavák	Plavka
Arabli Shael	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Hnědák	Hnědka
Bahar	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Plavák	Hnědka
Basima	klisna	Ryzka	A-eeCCD-	Plavák	Ryzka
Baydzar	klisna	Vranka	aaE-CCdd	Plavák	Hnědka
Birinji	klisna	Ryzka	A-eeCCD-	Zl. plavák	Hnědka
Butterfly	klisna	Hnědka	A-EeCCdd	Plavák	Ryzka
Daugava	klisna	Plavka	A-E-CCD-	–	–
Dida	klisna	Plavka	A-EeCCD-	Ryzák	?Cremello
Gel	klisna	Plavka	A-E-CCDd	Hnědák	Izabela
Gemini	klisna	Plavka	A-E-CCD-	Plavák	Plavka
Gesey	klisna	Ryzka	A-eeCCDd	Hnědák	Plavka
Gigiz	klisna	Plavka	A-E-CCD-	Plavák	Plavka
Iaffa	klisna	Ryzka	A-eeCCDd	Plavák	Vranka
Sreda	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	–	–
1130 Alachrat	hřebec	Tmavý hnědák	A-EeCCdd	Hnědák	Vranka
2770 Keiki	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Bělouš	Hnědka
Al Batal	klisna	Hnědák	A-E-CCdd	Hnědák	Hnědka
Salamandra	klisna	Šimla – prokvetlá bělka	G-	Izabel	Šimla
Polotlize	hřebec	Tmavý hnědák	A-EeCCdd	Cremello	Tm. plavka

Kulisakan	hřebec	Zlatý ryzák	A-eeCCDd	Tm. ryzák	–
Kazbek	hřebec	Cremello	A-eeC ^{cr} C ^{cr}	–	–
Glamour	klisna	Plavka	A-E-CCDd	Hnědák	Plavka
Djeren - Djan	klisna	Plavka	A-E-CCD-	Plavák	Plavka
Formula	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	–	–
Azira	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Plavák	Hnědka
Azia	klisna	Hnědka	A-E-CCdd	Plavák	Hnědka
Altair	hřebec	Tmavý hnědák	A-E-CCdd	Hnědák	Hnědka

4.3.2. Četnosti zastoupení barevAchal - Teke

	<u>Hřebci</u>	<u>Klisny</u>	<u>Celkem</u>
Plavák –dun yellow, dun blue, buckskin	12	17	29
Hnědák	9	22	31
Vraník	3	1	4
Ryzák	1	4	5
Izabel	1	2	3
Perlino	2	-	2
Cremello	1	–	1
Nevybělující bělouš, šiml, bělouš	-	2	2
Celkem	29	48	77

4.4. Exteriérové vlastnosti Achal -Teke

I přes výskyt celé řady konvenčních vad působí achaltekinský kůň harmonickým dojmem a určitým druhem neopakovatelné, osobité krásy. Jemná hlava se vyznačuje rovným profilem, dobře utvářenýma, pohyblivýma ušima a velké, výrazné oči vyjadřují citlivost, inteligenci a odvahu. Dlouhý, štíhlý krk je nasazen velmi vysoko, téměř kolmo k tělu, zatímco hlava s ním svírá úhel 45 stupňů. Díky dlouhému krku a držení hlavy se huba ocitá nad úrovní kohoutku, což je jeden z význačných rysů tohoto plemene. Kohoutek bývá vysoký a sbíhá k strmé pleci, trup je válcovitý, hřbet příliš dlouhý, hrudní koš mělký a bedra slabá. Zád' koně je rovná a nízká a pro obvyklá měřítka nepřijatelná. Pánev je však se hřbetem v bederní oblasti dobře svázána, zád' je šlachovitá a silná a poměrně dlouhá stehna jsou dobře osvalená. Končetiny jsou dobře osvalené, s čistými šlachami. Přední nohy obvykle stojí příliš blízko sebe, jsou však rovné s dlouhými předloktími. Dlouhé zadní nohy mívají často šavlovitý postoj a sblížená hlezna, s hlezenním klubem umístěným vysoko nad zemí. Drobná kopyta mívají často velmi nízké patky. Pohyb achaltekince je mezi koňmi unikátem. Staletí prožitá v krajině hlubokých písků vedla k adaptaci zvířat pro tyto náročné podmínky. Zvětšila se nášlapová plocha kopyta, takže se kůň tolik nebořil do měkkého písčitého podkladu a jeho pohyb se podobá spíše plavnému klouzání nad zemí bez jakýchkoliv otřesů nebo houpání. Znakem plemene je krátký, hedvábný ohon, který bývá, podobně jako hříva, poměrně řídký. Kštice i hříva se často stříhá nakrátko. Srst je neobyčejně jemná a lesklá, kůže velice tenká bez podkožního tuku, což jsou typické znaky pouštního typu (Kholová, 2001).

Průměrná KVH hřebců je 159 cm, u klisen 157 cm. Obvod hrudníku u hřebců 176 cm, klisny mají o dva centimetry více. Obvod holeně u hřebců 19,5 cm, u klisen 19 cm.

Achaltekinci se dělí na tři základní tělesné typy, které se od sebe liší tělesnými rozměry a stavbou těla. Jedná se o základní typ, střední typ a masivní typ.

Main type - základní turkménský typ – štíhlý, svalnatý, vysoko nasazený krk, delší nohy

- linie Gelişikli, Peren a Kaplan

Medium type – střední dagestánský typ - středního vzrůstu, lehčí kondice

- linie Karlavach a El, linie ceněné pro rychlost

Massive type - masivní kazašský typ - robustní, klidný, dobře krmitelný, může se i zapřahat

- linie Arab a Dor Bairam

Tyto typy jsou ovlivněny místem svého výskytu. Například v Dagestánské oblasti se můžeme setkat se středním typem, Turkmenská oblast je domovinou koní základního a středního typu a v Kazachstánské oblasti se chová typ masivní, který se také nejlépe hodí k jezdeckému sportu.

Každý z těchto typů je velmi zajímavý a jsou na něj kladena vysoká chovatelská i sportovní kritéria. Koně se podrobují výkonnostním zkouškám na dostihových drahách, jejichž hlavní centra se nacházejí ve městech Ašchabád a Tbilisi. Vrcholem těchto výkonnostních zkoušek je derby achaltekinských koní.

Průměrné míry koní zapsaných v mateřské PK, údaje v centimetrech (MAAK, 2005)

	<u>Hřebci</u>	<u>Klisny</u>
KVH	158,9	157,3
OH	177,5	178,4
OHOL	19,41	18,77
ŠDT	160,3	159,0

Koně zapsaní v PK se pomocí hodnocení rozdělují do 3 skupin – elita, I. třída a II. třída. Elita a I. třída se ještě dělí na 3 kategorie. První hodnocení je ve věku 2 let, kůň získá známky za původ, typ, tělesné míry a exteriér. Známky za výkonnost jsou zapsány po vykonání zkoušek, kterými jsou většinou dostihy nebo jiné závody. První známka za kvalitu potomstva může být udělena nejdříve v 7 letech (PRAUSOVÁ, 2007).

4.4.1. Míry vybraných Achal – Teke

Na území České republiky máme v současné době 14 plnokrevných plemenných hřebců. Jsou to Abebe, 1130 Alachrat, 1127 Almaz, Altair, Damask, Dubler, 1185 Džasman, Germes, Gumon, Mingam, Polotlize, Samurai, Seiran 10, Stambul. V následující tabulce jsou míry sedmi z nich.

	<u>KVH</u>	<u>ŠDT</u>	<u>OH</u>	<u>OHOL</u>
1185 Džasman	<i>162</i>	163	178	20,0
Dubler	<i>157</i>	160	175	19,0
Germes	<i>158</i>	160	175	20,0
Stambul	<i>158</i>	160	176	19,0
Samurai	<i>156</i>	157	182	20,0
Mingam	<i>155</i>	157	172	19,0
Gumon	<i>157</i>	160	177	20,0

4.5. Návrh na uznání chovatelského sdružení

Jelikož je Achal – Teke velice zajímavým a unikátním koněm a rok od roku roste jeho počet na území České Republiky, měla by se věnovat i zvýšená pozornost kvalitě jeho chovu. Proto jsem vypracovala návrh na uznání chovatelského sdružení pro toto plemeno. Návrh je pouze teoretický a doufám, že by mohl usnadnit orientaci v problematice českým chovatelům a všem, které toto plemeno zajímá.

Podle Zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) uzná Ministerstvo chovatelské sdružení na základě jeho žádosti jako uznané chovatelské sdružení, pokud:

- je **právníckou osobou** - právnická osoba je buď sdružení osob, nebo majetku. Právnická osoba má právní subjektivitu, tedy způsobilost mít oprávnění a povinnosti pod vlastním jménem.
- má pro svou činnost zajištěny **osoby odborně způsobilé** - odborná způsobilost se prokazuje vysvědčením, osvědčením nebo jiným dokladem o absolvování odborného studia veterinárního nebo zemědělského a biologického zaměření nejméně na úrovni středního odborného vzdělání nebo vysokoškolským diplomem, vysvědčením, dokladem o vykonaných odborných zkouškách nebo dodatkem k diplomu. Minimální požadované vzdělání a délku odborné praxe nezbytné pro výkon odborných činností podle odstavce 1 ve funkcích šlechtitel, plemenářský zootechnik, osoba odpovědná za odborné vedení inseminační stanice nebo přenosového týmu střediska pro přenos embryí, inseminační technik včetně odborných kurzů, způsobu provádění zkoušek a vydávání osvědčení o odborné způsobilosti stanoví ministerstvo vyhláškou.
- prokáže, že **populace plemene je dostatečně početná** k uplatnění účinného šlechtitelského programu včetně **intenzivní selekce a testovacího připárování** anebo zaručuje zachování plemene, je-li to potřebné – jak už jsem uvedla výše, počet plnokrevných Achal –Teke na území ČR se pohybuje kolem 100 kusů, polokrevných kolem 150. Pro doložení počtu koní v populaci a pro realizaci návrhu je nezbytná integrace a spolupráce mezi chovateli navzájem. **Testovací připárování** se provádí v chovech registrovaných v plemenné knize a

zapojených do kontroly užítkovosti a do inseminace. Testace plemenných hřebců slouží k vyhodnocení hřebců podle výkonnosti jejich potomstva v souboru vlastností a znaků stanovených chovným cílem a standardem plemene. **Intenzivní selekce** je systematický výběr nejlepších jedinců.

- předloží **návrh chovného cíle a šlechtitelského programu** k jeho dosažení a způsob vyhodnocování výsledků

NÁVRH CHOVNÉHO CÍLE PLEMENE ACHAL – TEKE

Chovný cíl by měl vycházet ze standardu plemene. Cílem je ušlechtilý orientální kůň středního rámce, který vyniká svým neobvyklým vzhledem, zbarvením, pohybem a jsou u něj zachovány jeho typické povahové rysy.

Exteriér: Hlava by měla být nesená nad úroveň kohoutku a svírat s krkem úhel 45°, lopatka strmá, kohoutek výrazný, dlouhý hřbet, štíhlá bedra a rovná nízká záď, nohy by měly být dlouhé a suché. Srst by měla být krátká a jemná. Hřívá a ocas řídké, kštice může chybět. Achal – Teke může být hnědák, plavák, ryzák, vraník, izabel, cremello, bělouš, perlino. Žádoucí je typický kovový lesk.

Dospělí koně by měli dosahovat tělesných rozměrů:

	<u>Klisny</u>	<u>Hřebci</u>
KHV	146 – 166 cm	154 – 165 cm
OH	161 – 192 cm	168 – 185 cm
OHOL	17 – 20,5 cm	18,5 – 20 cm
ŠDT	153 – 167 cm	

Vlastnosti: Kůň by měl být inteligentní, temperamentní povahy, dobře jezditelný s velice pohodlnými chody, vytrvalý, všestranný a odolný, použitelný jak pro sport, tak pro rekreační ježdění. S předpoklady pro vytrvalost, dostihy a drezuru.

NÁVRH ŠLECHTITELSKÉHO PROGRAMU

Šlechtitelský program je základním vodítkem pro směry a metody šlechtění plemene k dosažení chovného cíle. Uchování kvalitní, neporušené genetické informace a případné

zlepšování interiéru včetně exteriéru chovných koní se provádí systematickým výběrem (selekcí). Svaz naplňuje chovný cíl metodou čistokrevného chovu. Čistokrevným chovem rozumíme páření (připařování) jedinců chovné populace příslušející ze strany matky k mezinárodně uznaným rodinám, uvedeným ve šlechtitelském programu, a na straně otců k liniím akceptovaných hřebců. Příliv genů jiných plemen není přípustný.

Hodnocení a testování užitečných vlastností

Při posuzování zevnějšku (exteriéru) se především hodnotí plemenný typ, pohlavní výraz, tělesná stavba, korektnost a pravidelnost chodů a celkový dojem koně.

Posuzování vlastností (interiéru) se uskutečňuje při zkouškách výkonnosti hřebců a při zápisu klisen do PK. Posuzuje se především charakter, pohotová připravenost k výkonu, jezditelnost, vytrvalost, konstituční tvrdost, skokové vlohy, vlastní výkonnost, zdraví a temperament koně.

V případě Achal – Teke není pro zápis do mateřské plemenné knihy testace povinná, pouze výkonnost ve sportu a dostizích je bodovaná a následně dle bodů je kůň zařazen do určité třídy.

- předloží **návrh řádu plemenné knihy**, jehož náležitosti jsou stanoveny vyhláškou, a splňuje podmínky pro vedení plemenné knihy řádem stanovené.

NÁVR ŘÁDU PLEMENNÉ KNIHY

Právním základem řádu Plemenné knihy (dále jen PK) je zákon ČNR č. 154/00 Sb. o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, vyhláška MZe ČR č. 471/00 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení citovaného zákona, zákon ČNR č. 246/92 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, Chovatelský program plemene Achal - Teke, Finanční řád a Stanovy Svazu.

Účelem PK je zabezpečovat cílevědomé a soustavné zdokonalování genetické úrovně chovné populace plemene Achal - Teke. Pro naplnění tohoto úkolu organizace stanoví standard plemene a chovný cíl, včetně programů a metod šlechtění a rozsahu metod zjišťování a testování tělesných znaků (exteriéru) a vlastností (interiéru). Usměrnjuje a hodnotí vývoj plemene. Registruje chovy, plemenná zvířata a jejich potomstvo v PK. Registruje a potvrzuje původ a chovnou hodnotu plemenných zvířat. Stanoví parametry pro výběr plemenných zvířat, vybraných k reprodukci populace a podílí se na jejich výběru. Navazuje a udržuje kontakty se zahraničními organizacemi obdobného poslání. Zveřejňuje informace o stavu a výsledcích PK a kvalitativních kategoriích zvířat, ve spolupráci s organizací určenou k vedení centrální evidence.

Plemenná kniha Achal - Teke by měla být jednotná. Jednotná PK vyjadřuje skutečnost, že v rámci ČR se zřizuje jedna PK pro dané plemeno. Dále by měla být uzavřená pro čistokrevné koně, aby nedošlo k mísení s jinými plemeny. Měla by existovat pomocná kniha, která by byla otevřená pro podílové koně plemene Achal -Teke s příměsí jiné krve (podíl krve by byl stanoven).

K chovné populaci by náleželi všichni jedinci narození na území České republiky a zapsaní v PK. Dále pak jedinci ze zahraničí, kteří by byli v rámci plemenného cíle do plemenných knih zapsáni a odpovídali by chovnému cíli Achal – Teke v ČR.

Plemenná kniha by měla zahrnovat rejstřík chovatelů, plemenný registr a připouštěcí rejstřík. Měla by se členit na plemennou knihu hřebců a plemennou knihu klisen. Do PK hřebců se zapisují hřebci po splnění specificky daných podmínek, stanovených ve směrnících Svazu, splnění ustanovení šlechtitelského programu a tohoto řádu, nařízení Rady PK, přihlášením hřebce k plemenné knize a předložením potvrzení o původu. Do PK klisen jsou zapisovány v první etapě všechny klisny příslušného plemene, které splňují podmínky Šlechtitelského programu a Chovný cíl, a jejichž majitelé se přihlásí k PK. Tyto klisny musí být evidovány v rámci ÚECHK, s výjimkou těch, které jednotliví majitelé vyloučí. V další etapě jsou zapisovány průběžně jednotlivé klisny po splnění specificky daných podmínek, stanovených ve směrnících Svazu a v Šlechtitelském programu, pokud nebyly na základě rozhodnutí chovatele z PK individuálně vyloučeny. Klisny jednou vyloučené mohou být znovu zapsány.

Plemenná kniha musí obsahovat

- identifikační číslo a jméno koně
- pořadové číslo státního registru plemeníků
- datum narození (den, měsíc, rok)
- plemeno a pohlaví
- základní barvu a popis odznaků a výžehů, základní tělesné rozměry
- výsledné hodnocení při zápisu do PK
- pořadové číslo státního registru a jméno otce a identifikační číslo a jméno matky
- jméno a adresu chovatele
- jméno a adresu majitele - aktuální stav
- datum zápisu do plemenné knihy
- datum důvodu vyřazení z plemenné knihy
- u hříbat z přirozené plemenitby i z inseminace ověření původu podle krevních skupin nebo podle DNA, s uvedením laboratoře a čísla laboratorního protokolu

- u plemenných hřebců a klisen při zápisu do PK ověření původu podle krevních skupin nebo podle DNA, s uvedením laboratoře a čísla laboratorního protokolu
- výsledky v chovu, popř. výsledky výkonostních zkoušek a sportovní výkonost koně

- předloží **návrh způsobu vedení evidence, kontroly vedení plemenné knihy a vydávání potvrzení o původu plemenných zvířat.**

NÁVRH ZPŮSOBU VEDENÍ EVIDENCE A VEDENÍ PK

V rámci ČR by byla zřízena PK pro plemeno Achal - Teke. Nositelem PK by byla organizace, která uspěla s žádostí o uznání chovatelského sdružení. Svaz by mohl pověřit na smluvním základě výkonem a zajišťováním jednotlivých činností spojených s vedením PK další oprávněné organizace, nebo organizaci pověřenou vedením ÚECHK. PK plemene Achal – Teke by byla vedena formou počítačové databáze a byla by průběžně aktualizována přebíráním dat v závislosti na zavedené struktuře předávání veškerých chovatelských informací. Správu, údržbu a novelizaci software PK zajišťuje Svaz sám nebo prostřednictvím jiné organizace. Změny software je možno provádět se souhlasem Svazu, přičemž zdrojové programy jsou uloženy u výše jmenovaného subjektu.

Pro řízení PK stanoví Svaz Radu PK. Členy Rady PK navrhuje Výroční shromáždění Svazu na dobu například pěti let. Jedním ze členů je prezident svazu, který zabezpečuje přípravu podkladů k jednání a realizaci přijatých opatření. V Radě PK se požaduje zastoupení nejméně jednoho člena s odbornou způsobilostí prokázanou osvědčením nebo jiným dokladem o absolvování odborného studia nejméně na úrovni středního odborného vzdělání nebo vysokoškolským diplomem.

Rada PK stanovuje metodické a organizační postupy a zásady vedení a řízení PK a kontroluje jejich plnění. Rada má právo ze závažných důvodů pozastavit, odmítnout, zrušit členství v PK. K těmto důvodům patří např. výrazné zhoršení úrovně a zdravotního stavu chovu, hrubé nedostatky v evidenci, porušování řádu PK apod. Ze stejných důvodů je možné odmítnout i zápis jednotlivých zvířat, zejména hřebců do PK.

POTVRZENÍ O PŮVODU PLEMENNÝCH ZVÍŘAT

Doklady o původu je oprávněna vystavovat a potvrzovat výhradně oprávněná organizace, která je určena k vedení PK, tj. Svaz a to pouze na plemenné koně zapsané do PK a jejich potomstvo. Oficiální doklad je "Potvrzení o původu koně" - toto osvědčení vydává

Svaz majitelům všech mladých a dospělých koní. Potvrzení o původu koně se vystavuje po zaregistrování a označení hříběte a po zaslání potvrzeného připouštěcího lístku organizaci, pověřené vedením PK. U starších koní musí žadatel předložit objednávku (žádost) s originálem připouštěcího lístku. Tento doklad má platnost oficiálního dokladu o původu a je možno jej použít při prodeji, výstavách, svodech, likvidacích pojistných událostí atd. Obsahuje náležitosti uvedené v § 26 vyhlášky 471/2000 Sb.

Při ověřování zjištěných původů může požadovat organizace určená k vedení PK ověření původu dle genotypu (DNA) a dalších polymorfních znaků. U hříbat z přirozené plemenitby i z inseminace je doklad o ověření původu (pomocí krevních skupin nebo stanovení genetického typu - DNA) podmínkou k vystavení "Potvrzení o původu".

Podmínky pro zápis do plemenné knihy

Hřebci musí splňovat tyto podmínky:

- musí splňovat chovný cíl podle řádu PK
- při zápisu musí dosáhnout stanovené třídy a daného bodového hodnocení (exteriér, interiér)
- musí absolvovat výkonnostní zkoušky dle podmínek stanovených Svazem

Klisny musí splňovat tyto podmínky:

- potvrzení o původu
- při zápisu musí dosáhnout stanovené třídy a daného bodového hodnocení
- případně výsledky zkoušek výkonnosti a další podklady, které mohou mít vliv na zařazení klisny do jednotlivých oddílů PK.

Odhlásit klisnu z PK musí majitel a to nejvýše 6 týdnů po změně. Vyškrtnutí v důsledku úhynu nebo nutné porážky musí oznámit neprodleně. Majitel je dále povinen nahlásit jakékoliv změny ÚECHK neprodleně. Odhlášená klisna může být kdykoliv zapsána po písemné zprávě majitele při zachování dřívějšího zapsání. V případě změny majitele hřebce nebo klisny se tato změna zaznamenává do PK. Svaz si k tomu může vyžádat Potvrzení o původu.

Pojmenování koní

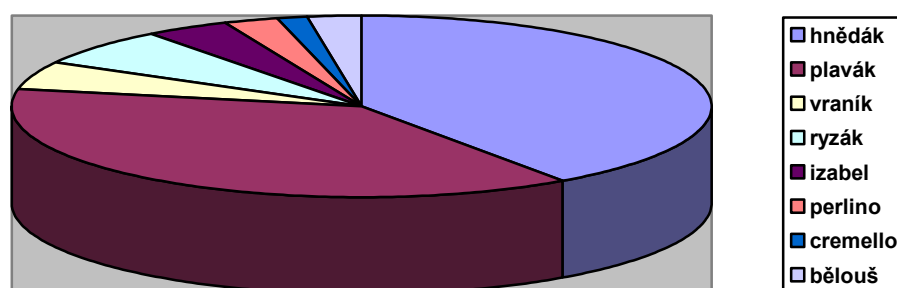
Hřebci jsou pojmenováni jménem, jehož začáteční písmeno je stejné jako začáteční písmeno jména jeho otce. Jednou přidělené jméno se nesmí použít pro jiného hřebce dříve než po uplynutí min. 2 generací. Rozhodnutí o pojmenování plemenných klisen přísluší chovateli, doporučuje se, aby při pojmenování klisen zapsaných v PK začínalo jméno klisny stejným písmenem jako jméno její matky. U hříbat je chovatel povinen oznámit jméno hříběte na hlášenice po narození.

- Náležitosti žádosti o uznání chovatelského sdružení stanoví vyhláška.
- Splňuje-li žadatel podmínky stanovené v tomto zákoně, rozhodne ministerstvo o uznání nejpozději do 60 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena; v opačném případě řízení o uznání chovatelského sdružení zastaví.
 - Uznání ministerstva se vztahuje na chovný cíl, šlechtitelský program, vedení plemenné knihy a řád plemenné knihy nebo vedení plemenářské evidence a na výkon odborných činností uvedených v §8, 11 a 13.
 - Rozhodnutí o uznání chovatelského sdružení platí 10 let ode dne nabytí právní moci. Uznané chovatelské sdružení může požádat ministerstvo o prodloužení platnosti rozhodnutí o uznání. Žádost musí být ministerstvu doručena nejpozději 3 měsíce přede dnem, kdy má platnost rozhodnutí skončit. Platnost rozhodnutí o uznání chovatelského sdružení lze prodloužit nejvýše o 10 let, a to i opakovaně. Pro řízení o prodloužení platnosti rozhodnutí o uznání chovatelského sdružení platí ustanovení odstavců 1 až 4 obdobně.
 - Ministerstvo zruší uznání, pokud uznané chovatelské sdružení opakovaně poruší povinnost stanovenou v tomto zákoně nebo změní-li se skutečnost rozhodná pro jeho uznání anebo pokud o to uznané chovatelské sdružení písemně požádá.
 - Uznané chovatelské sdružení je povinno každoročně vyhodnocovat realizaci svého šlechtitelského programu a zveřejňovat jeho výsledky.

5. ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A DISKUZE

5.1. Zhodnocení výsledků zbarvení Achal – Teke v ČR

Měla jsem k dispozici informace o 77 koních z celkové populace plnokrevných Achal – Teke na území ČR. Na základě mých výpočtů jsem dospěla k těmto výsledkům. Populace plaváků tohoto plemene v ČR je z 37,66%, hnědáků 40,26%, vraníků 5,2%, ryzáků 6,5%, izabel 3,9%, perlino 2,56%, cremello 1,3% a běloušů je 2,56% pozorovaného vzorku. Tímto výsledkem spadáme i do složení světové populace Achal – Teke, co se zbarvení týče.



5.2. Zhodnocení exteriérových vlastností Achal – Teke

Statistické zpracování a analýza

Zde uvádím přehled použitých statistických metod, použití ke zpracování dat a jejich analýze.

Statistická jednotka je objekt, jehož vlastnostmi se zabýváme při statistickém hodnocení (BRABENEC, 2003). Statistická jednotka – vzorek populace achaltekinských koní, zaevidovaných v ČR.

Statistický znak je sledovaná vlastnost statistické jednotky, rozděluje se na kvalitativní a kvantitativní znaky. Kvantitativní znaky se dále dělí na spojité (mění hodnotu spojitě a mohou dosahovat „nekonečných“ hodnot – hektarový výnos, a pod.) a nespojitě (diskrétní, nabývají konkrétních hodnot – počet semen v klasu) (BRABENEC, 2003). Statistický znak – spojité kvantitativní znaky tělesných rozměrů a bodového hodnocení koní.

Statistický soubor je tvořen souhrnem statistických jednotek, které jsou definované alespoň třemi hledisky. Například věcné, časové a prostorové hledisko (BRABENEC, 2003). Základní statistický soubor – vzorek populace achaltekinských koní v ČR.

Aritmetický průměr je nejčastěji používanou střední hodnotou kvantitativního statistického znaku, charakterizující „střed polohy rozdělení jeho hodnot“ (BRABENEC, 2003).

Medián je definován jako hodnota prostředního prvku souboru hodnot, při sudé četnosti je průměrem ze dvojice prostředních prvků.

Modus je definován jako nejčastěji se vyskytující hodnota v souboru, hodnota s nejvyšší četností. Poskytuje pouze doplňkovou informaci, která nemůže nahradit žádnou jinou střední hodnotu. Významně doplňuje informaci o poloze rozdělení hodnot znaku při asymetrickém rozdělení hodnot znaku okolo aritmetického průměru. Při symetrickém rozdělení hodnot okolo aritmetického průměru je tento průměr shodný s mediánem a modusem (BRABENEC, 2003).

Měla jsem k dispozici kohoutkovou výšku hůlkovou – KHV, šikmou délku hrudníku – ŠDH, obvod hrudníku – OH a obvod holeně – OHOL u sedmi plnokrevných plemenných hřebců.

	<u>Med (x) cm</u>	<u>Mod (x) sm</u>	<u>Aritmet. Průměr cm</u>
KHV	157	157,158	157,57
ŠDH	160	160	159,57
OH	176	175	176,4
OHOL	20,0	20,0	19,57

6. ZÁVĚR

Smyslem mé práce mělo být přiblížení se plemeni Achal – Teke a vytvoření uceleného přehledu informací o něm. Zmapování chovatelů a koní na území České republiky by mohlo pomoci vzájemnému propojení a spolupráci mezi jednotlivými chovy.

Analýza zbarvení prokázala, že procentuálním zastoupením barev u plemene Achal – Teke v České republice odpovídáme složení barev celkové světové populace toho plemene. Co se týče rozměrů koní chovaných v ČR, také se pohybujeme v rozmezí standardu tohoto plemene.

Domnívám se, že v ČR je velice kvalitní plemenný materiál a schopní chovatelé s výbornými výsledky. Jelikož stoupá zájem o toto plemeno, bylo by dobré mít vlastní plemennou knihu i u nás. Je potřeba především jasně stanovit chovné cíle, šlechtitelský program a standard plemene, přičemž by se mělo vycházet z tradice plemene a zavedených postupů, které fungují při zápisu do mateřské plemenné knihy v Moskvě. Pokud bychom chtěli tohoto dosáhnout a pozvednout tak chov tohoto ušlechtilého plemene na vyšší úroveň, bude potřeba vzájemné spolupráce a podpory mezi jednotlivými chovy. Myslím, že by se mělo dbát na důkladnou selekci a testaci chovných koní, neboť v současnosti se selekce poněkud zanedbává. Do PK lze zapsat v podstatě každého koně, který má doložený původ.. Chovatelé by se měli zaměřit na prezentaci svých koní jak na vnitrostátních akcích, tak na zahraničních soutěžích.

Je pozitivní, že neustále roste počet koní tohoto plemene na území České republiky a s ním roste i zájem o toto plemeno. O to více je důležité, aby si tento kůň dokázal zachovat svůj osobitý vzhled a charakter, o to už se však musí postarat samotní chovatelé.

7. PŘÍLOHY

Rodokmeny jednotlivých koní

Germes - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Germes 25.4.1989	999 Munir	866 Vatanči	724 Karakir	518 Moskva
			1469 Guldžachan	627 Dor Depel
			763 Master	697 Gelišikli
			1305 Moroška	1158 Gul
			1131 Asa 26	771 Meridian
			902 Kyrgi	Suala
			1842 Rovšan	571 Sudan
			888 Karat 2	Arma
			1478 Gyrdy	778 Murgab
			1735 Gerenzal	1483 Delegatka
2209 Granka	828 Fakirpelvan			
	1388 Frakcia			
	930 Finiš			
	1532 Kagyz			
	747 Kir Sakar 2			
	1222 Karakan			

Mingam - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Mingam 19.2.1996	1069 Kortik hnědák , 1985	969 Rokot hnědák, 1974	902 Kyrgy	778 Murgab
			1842 Rovshan	1483 Delegatka
			897 Kizil	828 Fakirpelvan
			1547 Karusel	1388 Frakcia
			949 Dornazarbek	721 Kaplan
			2001 Medznun	1170 Dzeren
			Mimoza plavka , 1992	682 Almaz
			2353 Magma plavka, 1987	1269 Krasota
				935 Yulduz
				1688 Fialka
	919 Sere			
	1614 Merdjen			
	866 Vatanchi			
	1305 Moroshka			
	906 Mendju			
	1600 Melekush			

Gumon - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Gumon 1998	1053 Gumdag hnědák , 1984	945 Gerden zl.hnědák, 1975	721 Kaplan	736 Keimir 1249 Kelte
		1721 Altingash hnědka, 1975	1243 Kachakhchi	432 Karlavach 1244 Kachkyr 687 Arsenal
		985 Dagestan plavák, 1976	685 Angar	1244 Kachkyr 795 Serdar 1513 Elmik
		2871 Oinam 20 palomino , 1988	1670 Tazagul	697 Gelishikli 1158 Gul 726 Karat
		2405 Oda ryzka, 1983	935 Yulduz	1376 Fergezeli 699 Gundogar 1594 Mantiya
			1685 Fakiya	858 Ametist 1632 Oldja
			870 Garem 11	
			2018 Odetta 45	

Samurai - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Samurai 30.1.2001	1228 Maksut 2 vraník , 1989	1083 Omar vraník, 1981	910 Opal	828 Fakirpelvan 1310 Ovgan
		2014 Mushmula plavka, 1981	1631 Oktava	932 Chorgos 2 1627 Oবাদan 858 Ametist
		1069 Kortik hnědák, 1985	960 Muchtar	1609 Melekuš 763 Master 1131 Asa 26
		Sakata hnědka , 1993	1305 Moroshka 18	902 Kyrgy 1842 Rovshan 897 Kizil
		2450 Sajatchanum 19 ryzka, 1985	1987 Korsika	1547 Karusel 935 Yulduz 1685 Fakia
			985 Dagestan	858 Ametist 1416 Aishat
			1726 Arfa	

Dubler - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Dubler 12.3.2003	1195 Ekemen cremello , 1991	1066 Kemal 2 tmavý plavák, 1977	871 Gindukush	682 Almaz
		2277 Elan 2 plavka, 1985	1506 Elan	1161 Gjarsašli
	2724 Dogadka hnědka , 1987	949 Dornazarbek hnědák, 1974	866 Vatanchi	682 Almaz
		1488 Dzachan hnědka, 1966	1185 Elek	1187 Elim
		935 Yulduz	724 Karakir	
		1688 Fialka	1469 Guldžachan	
		801 Spesivii	881 Kazbek	
		1252 Kepderi	1184 Elan	
			697 Gelişikli	
			1158 Gul	
			682 Almaz	
			1381 Filfil	
			569 Skak	
			Simbilik	
			Ter Kuš	
			969 Temri	

Gyl - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Gyl 21.3.2008	Gumon hnědák , 1998	1053 Gumdag hnědák, 1984	945 Gerden	721 Kaplan
		2871 Oinam 20 palomino, 1988	1721 Altingash	1243 Kachakhchi
	Grust' tm.plavka , 1993	1099 Serasker plavák, 1985	985 Dagestan	685 Angar
		2210 Grjoza bělka, 1987	2405 Oda	1670 Tazagul
		919 Sere	935 Yulduz	
		1652 Sajat	1685 Fakiya	
		1048 Glazok 11	870 Garem 11	
		1779 Zemfira	2018 Odetta 45	
			579 Synok	
			1195 Enyš	
			724 Kara Kir	
			1660 Sojga	
			699 Gundogar	
			1548 Kaska 9	
			906 Mendžu	
			1526 Zardiana	

Gelshah - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Gelshah 24.5.2008	Gumon hnědák , 1998	1053 Gumdag hnědák, 1984	945 Gerden	721 Kaplan
		2871 Oinam 20 palomino, 1988	1721 Altingash	1243 Kachakhchi
	Fornax hnědka , 2000	Anis tm. ryzák, 1992	985 Dagestan	685 Angar
		Formula hnědka, 1994	2405 Oda	1670 Tazagul
		1099 Serasker	935 Yulduz	
		Azra	1685 Fakiya	
		1057 Dorkuš	870 Garem 11	
		1865 Fergana	2018 Odetta 45	
			919 Sere	
			1652 Sajat	
			1060 Zergjar 18	
			1710 Aj sona	
			1063 Karasuchum	
			1843 Sabyrli	
			887 Karasakar	
			1695 Frat	

Grust' - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Grust' 1993	1099 Serasker (1985) plavák	919 Sere (1965) zl.plavák	579 Synok (1943) hnědák	213 Sapar Chan
		1652 Sajat (1968) tm.hnědka	1195 Enyš (1960) plavka	351 Pel
	2210 Grjoza (1987) bělka	1048 Glazok 11 (1971) bělouš	724 Kara Kir (1949) bělouš	435 Kara Mašal
		1779 Zemfira (1977) tm.plavka	1660 Sojga (1962) zl.hnědka	1389 Chasma
			699 Gundogar (1961) sv.hnědák	518 Moskva
			1548 Kaska 9 (1964) bělka	627 Dor Depel
		906 Mendžu (1970) sv.plavák	697 Gelišikli	
		1526 Zardiana (1970) tm.plavka	1347 Sulgun	
			697 Gelišikli	
			1158 Gul	
			739 Kemer	
			1101 Aksioma 12	
			915 Posman	
			1298 Meledepel	
			874 Gunešli	
			1693 Fortuna	

2698 Davenda - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

2698 Davenda 1.1.1996	2227 Ekemen cremello , 1991	1066 Kemal 2 tmavý plavák, 1977	871 Gindukuš	682 Almaz
		2277 Elan 2 plavka, 1985	1506 Elan	1161 Gjarsašli
	1488 Dogadka hnědká , 1987	949 Dornazarbek hnědák, 1974	866 Vatanchi	682 Almaz
		1488 Dzachan hnědká, 1966	1185 Elek	1187 Elim
			724 Karakir	
			1469 Guldžachan	
			881 Kazbek	
			1184 Elan	
			697 Gelişikli	
			1158 Gul	
			682 Almaz	
			1381 Filfil	
			569 Skak	
			Simbilik	
			Ter Kuš	
			969 Temri	

Fornaks - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Fornax 2000	Anis tm. ryzák , 1992	1099 Serasker plavák, 1985	919 Sere (1965)	579 Synok
		Azra ryzka, 1988	1652 Sajat (1968)	1195 Enyš
	Formula hnědká , 1994	1057 Dorkuš hnědák, 1984	1060 Zergjar 18 (1982)	724 Kara Kir
		1865 Fergana hnědká, 1976	1710 Aj sona (1975)	1660 Sojgi
			939 Adat	
			1526 Zardiana	
			883 Kaltaman	
			1112 Al Sona	
			871 Gindukuš	
			1543 Karasar	
			917 Sektor	
			1203 Kagyz	
			831 Farfor	
			1224 Karakuš	
			867 Vezir	
			1378 Festival	

Jana – Jan - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Jana – Jan 10.2.2006	Mingam zl.plavák , 1996	1069 Kortik	969 Rokot	902 Kyrgi
		Mimoza	1987 Korsika	1842 Rovshan
				892 Kizil
				1547 Karusel
				949 Dornazarbek
				2001 Mariula
				999 Munir
				2007 Mehta
				871 Gindukush
				1506 Elan
				866 Vatanchi
				1185 Elek
				935 Yulduz
				1688 Fialka
				801 Spesiv II
				1252 KepderiI

Ainabat - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Ainabat 2006	1179 Guneš	995 Kerzi	896 Kerogly	721 Kaplan
			1603 Maya	1256 Kizylgul
				778 Murgab
				1289 Maral
				699 Gundogar
				1594 Mantija 7
				910 Opal
				1461 Gracija
				697 Gelišikli
				1158 Gul
				755 Kujuk
				1384 Fisgarmonija
				579 Synok
				1195 Enyš
				930 Finiš
				1112 Alsona

Djady – Djan - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

Djady-Djan 21.2.2007	Samurai vraník, 2001	1228 Maksut 2 vraník, 1989	1083 Omar	910 Opal
		Sakata hnědka, 1993	2014 Mushmula	1631 Oktava
	2698 Davenda tm.plavka, 1996	2227 Ekemen cremello, 1991	1069 Kortik	960 Muchtar
		1488 Dogadka hnědka, 1987	2450 Sajatchanum 19	1305 Moroshka 18
			969 Rokot	1987 Korsika
			1066 Kemal 2	985 Dagestan
			2277 Elan 2	1726 Arfa
			949 Dornazarbek	871 Gindukuš
			1488 Dzachan	1506 Elan
				866 Vatanchi
				1185 Elek
				935 Yulduz
				1688 Fialka
				801 Spesivii
				1252 Kepderi

Damask - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Damask 2.3.2003	1122 Aksum tm.ryzák, 1993	1076 Melekuš plavák, 1985	960 Mukhtar	858 Ametist
		Akgozel 39 hnědka, 1989	1797 Kepgir (Kopeler)	1609 Melekuš
	2698 Davenda tm.plavka, 1996	1195 Ekemen cremello, 1991	995 Kerzi	685 Angar
		Dogadka hnědka, 1987	1726 Arfa	1554 Kelte
		1066 Kemal	896 Kerogly	1603 Maya (Maisa)
		2277 Elan II.	858 Ametist	1416 Aišat
		949 Dornazarbek	871 Gindukuš	1506 Elan
		1488 Džachan	866 Vatanči	1185 Elek
			935 Julduz	1688 Fialka
			801 Spesivii	1252 Kepderi (Lachin)

Dorkeik - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Dorkeik 19.3.2000	1069 Kortik hnědák , 1985	969 Rokot hnědák, 1974	902 Kyrgy	778 Murgab
		1987 Korsika sv. hnědák, 1980	1842 Rovshan	1483 Delegatka
	1488 Dogadka hnědka , 1987	949 Dornazarbek hnědák, 1974	897 Kizil	828 Fakirpelvan
		1488 Dzachan hnědka, 1966	1547 Karusel	1388 Frakcia
		935 Yulduz	721 Kaplan	
		1688 Fialka	1170 Dzeren	
		801 Spesivii	682 Almaz	
		1252 Kepderi	1269 Krasota	
			697 Gelişikli	
			1158 Gul	
			682 Almaz	
			1381 Filfil	
			569 Skak	
			Simbilik	
			Ter Kuš	
			969 Temri	

Meksika - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Meksika 1.3.1997	1069 Kortik hnědák , 1985	969 Rokot hnědák, 1974	902 Kyrgy	778 Murgab
		1987 Korsika sv. hnědák, 1980	1842 Rovshan	1483 Delegatka
	Marsia 8 hnědka , 1989	1083 Omar vraník, 1981	897 Kizil	828 Fakirpelvan
		2003 Melegul sv.plavka, 1979	1547 Karusel	1388 Frakcia
		910 Opal	721 Kaplan	
		1631 Oktava	1170 Dzeren	
		927 Fasel	682 Almaz	
		1600 Makhim	1269 Krasota	
			828 Fakirpelvan	
			1310 Ovgan	
			932 Chorgos 2	
			1627 Ovadan	
			687 Almaz	
			1381 Filfil	
			715 Kadam	
			1608 Melekik	

Sirena - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Sirena 29.3.2002	2227 Ekemen cremello , 1991	1066 Kemal tm.plavák, 1977	871 Gindukuš	682 Almaz 1161 Gjarsašli
		2277 Elan II. plavka, 1985	1506 Elan	682 Almaz 1187 Elim 724 Karakir (Karakunon) 1469 Guldžachan
	Sogdiana ryzka , 1990	1039 Galkan ryzák, 1985	1185 Elek	881 Kazbek 1184 Elan 721 Kaplan 1243 Kačakči
		2450 Sajatchanum ryzka, 1985	945 Gerden 1429 Alkeik	885 Kambar 1213 Kamina 935 Julduz 1685 Fakija 858 Ametist 1416 Aišat

Dogulmak - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Dogulmak 21.2.2007	Damask tm.plavák , 2003	1122 Aksum tm.ryzák, 1993	1076 Melekuš	960 Mukhtar 1797 Kepgir (Kopeler) 995 Kerzi 1726 Arfa
		2698 Davenda tm.plavka, 1996	Akgozel 39	1066 Kemal 2277 Elan II. 949 Dornazarbek 1488 Džachan
	Dorkeik hnědka , 2000	1069 Kortik hnědák, 1985	1195 Ekemen	902 Kyrgy 1842 Rovshan 897 Kizil 1547 Karusel
		1488 Dogadka hnědka, 1987	Dogadka	935 Yulduz 1688 Fialka 801 Spesivii 1252 Kepderi

Mukam - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Mukam 16.3.2007	Damask tm.plavák , 2003	1122 Aksum tm.ryzák, 1993	1076 Melekuš Akgozel 39	960 Mukhtar 1797 Kepgir (Kopeler) 995 Kerzi 1726 Arfa 1066 Kemal 2277 Elan II. 949 Dornazarbek 1488 Džachan
		2698 Davenda tm.plavka, 1996	1195 Ekemen Dogadka	902 Kyrgy 1842 Rovshan 897 Kizil 1547 Karusel 910 Opal 1631 Oktava 927 Fasel 1600 Makhim
		1069 Kortik hnědák, 1985	969 Rokot 1987 Korsika	
	Meksika hnědka , 1997	Marsia 8 hnědka, 1989	1083 Omar 2003 Melegul	

Dahylly - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

Dahylly 18.3.2008	Damask tm.plavák , 2003	1122 Aksum tm.ryzák, 1993	1076 Melekuš Akgozel 39	960 Mukhtar 1797 Kepgir (Kopeler) 995 Kerzi 1726 Arfa 1066 Kemal 2277 Elan II. 949 Dornazarbek 1488 Džachan
		2698 Davenda tm.plavka, 1996	1195 Ekemen Dogadka	902 Kyrgy 1842 Rovshan 897 Kizil 1547 Karusel 910 Opal 1631 Oktava 927 Fasel 1600 Makhim
		1069 Kortik hnědák, 1985	969 Rokot 1987 Korsika	
	Meksika hnědka , 1997	Marsia 8 hnědka, 1989	1083 Omar 2003 Melegul	

Abebe - Martin Hofman

Abebe 16.4.2004	1196 Elbek 40 tm.plavák , 1983	919 Sere zl.plavák, 1965	579 Synok hnědák, 1943	213 Saparchan
		1505 Edegen hnědka, 1968	1195 Enyš plavka, 1960	351 Pel
			697 Gelišikli zl.hnědák, 1949	435 Kara Mašal
			1187 Elim	1389 Chasma
			885 Kambar	629 Fakir Sulu
	2590 Arzu plavka , 1985	879 Dorsekil zl.plavák, 1969	1213 Kamina	104 Gezel
			917 Sektor	711 Erkus
		1711 Akdurno plavka, 1976	1431 Altyn	583 Gul Jalek
				432 Karlavač
				1227 Karali
				736 Keimir
				1373 Fantazija
				779 Peren
				1254 Kesketli
				685 Angar
				1245 Kašan

Drago - Martin Hofman

Drago 28.5.2007	Oglan ryzák , 2001	1106 Chutor 17 ryzák, 1983	971 Chalif	828 Fakirpelvan
		Oprava vranka, 1991	1858 Takappara 2	1696 Chanum
			967 Pudok	668 Absent
			2407 Orchideja	1104 Alasu 10
			919 Sere	914 Polotli
		1196 Elbek 40 tm.plavák, 1983	1505 Edegen	1539 Kaplja
	Durana plavka , 2000		999 Munir	1017 Janičar
		Dagomeja plavka, 1986	1945 Derni	1631 Oktava
				579 Synok
				1195 Enyš
				697 Gelišikli
				1187 Elin
				866 Vatanči
				1305 Moroška
				919 Sere
				1485 Džamal

1185 Džasman - Martin Hofman

1185 Džasman 22.3.1994	1115 Jasman 9 zl.plavák , 1983	870 Garem II. zl.plavák, 1972	699 Gundogar	697 Gelišikli
		1880 Jalma ryzka, 1977	1594 Mantija 7	1158 Gul
	2250 Damdža hnědka , 1983	870 Garem II. zl.plavák, 1972	919 Sere	772 Merkez
		1488 Džachan hnědka, 1966	1705 Jarum	1286 Manat
			579 Synok	1195 Enyš
				828 Fakirpelvan
				1405 Jajla
				697 Gelišikli
				1158 Gul
				772 Merkez
				1286 Manat
				569 Skak
				Simbilik
				Terkuš
				969 Temri

Al-Džaira - Martin Hofman

Al-Džaira 1.6.2008	1185 Džasman hnědák , 1994	1115 Jasman 9 zl.plavák, 1983	870 Garem II.	699 Gundogar	
		2250 Damdža hnědka, 1983	1880 Jalma	1594 Mantija 7	
	Al-Kaira hnědka , 2002	1130 Alachrat tm.hnědák, 1994	870 Garem II.	919 Sere	1705 Jarum
		2770 Keiki hnědka, 1993	1488 Džachan	699 Gundogar	1594 Mantija 7
			801 Spesivyj	1252 Kepderi	
				973 Abdulrachman	
				2056 Selbiniaz	
				989 Karader	
				2098 Azatgul	
				950 Eniš	
				1464 Gul	
				927 Fasel	
				1531 Kaachka	

Alem - Martin Hofman

Alem 29.4.2004	1196 Elbek 40 tm.plavák , 1983	919 Sere zl.plavák, 1965	579 Synok hnědák, 1943	213 Saparchan
		1505 Edegen hnědka, 1968	1195 Enyš plavka, 1960	351 Pel
		1085 Pazyl šiml, 1979	697 Gelişikli zl.hnědák, 1949	435 Kara Mašal
	2545 Akira šimla , 1992	Arzu plavka, 1985	1187 Elim	1389 Chasma
		914 Polotli zl.plavák, 1965	629 Fakir Sulu	
		1539 Kaplia šimla, 1962	104 Gezel	
		879 Dorsekil zl.plavák, 1969	711 Erkus	
		1711 Akdurno plavka, 1976	583 Gul Jalek	
			779 Peren	
			1244 Kačkyr	
			579 Synok	
			1227 Karali	
			885 Kambar	
			1213 Kamina	
			917 Sektor	
			1431 Altyn	

Al-Kaira - Martin Hofman

Al-Kaira 2002	1130 Alachrat tm.hnědák , 1994	Arslan tm.hnědák, 1987	973 Abdulrachman tm.plavák, 1979	883 Kaltaman
		2114 Akpamyk vranka, 1987	2056 Selbiniaz plavka, 1980	1652 Sayat
			989 Karader vraník, 1977	911 Palvart
	2770 Keiki hnědka , 1993	Kelte vraník, 1985	2098 Azatgul hnědka, 1977	1655 Senem
		950 Eniš zl.isabel, 1974	894 Kerven	
		1464 Gul bělka, 1968	1520 Elsona	
		927 Fasel hnědák, 1966	850 Azamat	
		1531 Kaachka	1558 Kepele	
			903 Meleke	
			1410 Aza	
			724 Karakir	
			1443 Blondinka	
			682 Almaz	
			1381 Filfil	
			779 Peren1257 Kirpik	

Altia - Martin Hofman

Altia 22.5.2008	1185 Džasman hnědák, 1994	1115 Jasman 9 zl.plavák, 1983	870 Garem II. 1880 Jalma	699 Gundogar 1594 Mantija 7 919 Sere 1705 Jarum
		2250 Damdža hnědka, 1983	870 Garem II. 1488 Džachan	699 Gundogar 1594 Mantija 7 801 Spesivyj 1252 Kepderi 579 Synok
	Alem šimla, 2004	1196 Elbek 40 tm.plavák, 1983	919 Sere 1505 Edegen	195 Enyš 697 Gelişikli 1187 Elim 914 Polotli 1539 Kaplia
		2545 Akira šimla, 1992	1085 Pazyl Arzu	879 Dorsekil 1711 Akdurno

Durana - Martin Hofman

Durana 2000	1196 Elbek 40 tm.plavák, 1983	919 Sere (1965) zl.plavák	579 Synok (1943) hnědák	213 Sapar Chan 351 Pel
		1505 Edegen (1968) hnědka	1195 Enysh (1960) plavka	435 Kara Mašal 1389 Chasma 629 Fakir Sulu 104 Gezel
	Dagomeja (1986) plavka	999 Munir (1979) lavák	697 Gelişikli (1949) zl.hnědák	104 Gezel
		1945 Derni (1975) bělka	1187 Elin 866 Vatanči (1970) zl.plavák	724 Karakir 1469 Guldžachan 763 Master 1131 Asa 26
			1305 Moroška (1960) plavka	579 Synok 1195 Enyš 915 Posman 1174 Dortbaital
			919 Sere (1965) zl.plavák	
			1485 Džamal bělka	

Chiria - Martin Hofman

Chiria 1.6.2008	1185 Džasman hnědák , 1994	1115 Jasman 9 zl.plavák, 1983	870 Garem II.	699 Gundogar
		2250 Damdža hnědka, 1983	1880 Jalma	1594 Mantija 7
	Chiva Tarki hnědka , 2002	Chadž zl.hnědák, 1993	870 Garem II.	919 Sere
		Ajgozel plavka, 1997	1488 Džachan	1705 Jarum
		1053 Gumdag	699 Gundogar	
		2105 Ajmal	1594 Mantija 7	
		Orlan	801 Spesivyj	
		2102 Ajgul	1252 Kepderi	
			945 Gerden	
			1721 Altyngaš	
			919 Sere	
			1434 Aragva	
			943 Arslan	
			1631 Oktava	
			919 Sere	
			1434 Aragva	

Chiva Tarki - Martin Hofman

Chiva Tarki 1.1.2002	Chadž zl.hnědák , 1993	1053 Gumdag hnědák, 1984	945 Gerden zl.hnědák, 1975	721 Kaplan
		2105 Ajmal ryzka, 1978	1721 Altyngaš hnědka, 1975	1243 Kačachči
	Ajgozel plavka , 1997	Orlan hnědák, 1988	919 Sere	685 Angar
		2102 Ajgul palomino, 1984	zl.plavák, 1965	1670 Tazagul
		1434 Aragva hnědka, 1964	579 Synok	
		943 Arslan hnědák, 1969	1195 Enyš	
		1631 Oktava plavka, 1972	697 Gelišikli	
		919 Sere	1108 Alkeik	
		zl.plavák, 1965	697 Gelišikli	
		1434 Aragva hnědka, 1964	1112 Alsona	
			932 Chorgos 2	
			1627 Ovadan	
			579 Synok	
			1195 Enyš	
			697 Gelišikli	
			1108 Alkeik	

Pallia - Martin Hofman

Pellia 21.6.2008	1185 Džasman hnědák , 1994	1115 Jasman 9 zl.plavák, 1983	870 Garem II.	699 Gundogar
		2250 Damdža hnědka, 1983	1880 Jalma	1594 Mantija 7
	Penelope plavka , 1997	1093 Perchat hnědák, 1975	870 Garem II.	919 Sere
		Dongola	1488 Džachan	1705 Jarum
		914 Polotli	699 Gundogar	
		1646 Perizad	1594 Mantija 7	
		1039 Galkan	801 Spesivyj	
		2248 Dilemma	1252 Kepderi	
			779 Peren	
			1244 Kačkyr	
			721 Kaplan	
			Fauna	
			945 Gerden	
			1429 Alkeik	
			949 Dornazarbek	
			Dajna	

Penelope - Martin Hofman

Penelope 1997	1093 Perchat hnědák , 1975	914 Polotli (1965) zl.plavák	779 Peren (1955) zl.plavák	711 Erkus
		1646 Perizad	1244 Kačkyr (1951) hnědka	1321 Pobeda
	Dongola	1039 Galkan (1985) ryzák	721 Kaplan (1957) vraník	448 Kir Sakar
		2248 Dilemma (1987) palomino	Fauna	831 Mach
		945 Gerden	736 Kejmír	
		1429 Alkeik	1249 Kelte	
		949 Dornazarbek (1974) hnědák	Fed	
		Dajna (1981) plavka	Sadap	
			721 Kaplan	
			1243 Kačakči	
			885 Kambar	
			1213 Kamina	
			935 Julduz	
			1688 Fialka	
			960 Muchtar	
			1485 Džamal	

Alsanta –farma Achal – teke

Alsanta (17.5.2005)	Altair tm. hnědák, 2000	1130 Alachrat tm.hnědák, 1994	1138 Arslan	973 Abdulrachman
		2770 Keiki hnědka, 1993	2114 Akpamyk	2056 Selbinijaz
		1272 Salam palomino, 1987	1210 Kelte	989 Karader
	Salamandra šimla, 1996	1794 Keimirči II.	2098 Azatgul	
		1012 Sumbar	950 Enyš	
		1814 Kuban	1464 Gul	
	2836 Messa šimla, 1990	1073 Mejdanli	927 Fasel	1531 Kaachka
		2107 Ajsa 7	996 Mag	1665 Sulgun
			921 Sport	1544 Karasač
			919 Sere	1591 Magnolija
				1026 Alagir 10
				1730 Galija 8

Paolo

Paolo 20.3.2007	Asket tm.plavák, 1999	1195 Ekemen perlino, 1991	1066 Kemal	871 Gindukuš
		2543 Akgozel vranka, 1989	2277 Elan 2	1506 Elan
		1228 Maksut 2 vranik, 1989	995 Kerzi	866 Vatanči
	Premia vranka, 1999	1726 Arfa	896 Kerogli	
		1083 Omar	1603 Maja	
		2014 Mushmula	858 Ametist	
	2886 Parfia tm.plavka, 1987	999 Munir	1416 Ajšat	910 Opal
		2334 Pudokhan	1631 Oktava	960 Muchtar
			1305 Moroshka	866 Vatanči
			1305 Moroshka	943 Arslan
				1834 Pariza

1127 Almaz - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

1127 Almaz 1988	1101 Turali palomino , 1974	935 Julduz zl.hnědák, 1962	697 Gelişikli	629 Fakir Sulu
		1685 Fakija zl.plavka, 1965	1158 Gul	104 Gezel
	2097 Azalija hnědka , 1983	968 Pursat plavák, 1965	726 Karat	213 Sapar Chan
		1896 Alguš vranka, 1979	1376 Fergezeli	604 Džeren
			779 Peren	812 Tajmaz
			1185 Elek	1225 Kara Kyr
		897 Kizil	629 Fakir Sulu	
		1094 Ajden	801 Mama Gezel	
			711 Erkus	
			1321 Pobeda	
			881 Kazbek	
			1184 Elan	
			721 Kaplan	
			1170 Džeren	
			828 Fakirpelvan	
			1112 Alsona	

Seiran 10 - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Seiran 10 1988	995 Kerzi (1978)	896 Kjorogly (1965)	721 Kaplan	736 Kejmir
		1603 Maja (1965)	1256 Kizylgul	1249 Kelte
	2465 Sulgun 13 (1983)	883 Kaltaman	778 Murgab	569 Skak
		1652 Sajat	1289 Maral	772 Kizyl Mer
			828 Fakirpelvan	435 Kara Mašal
			1281 Kyrmyzy	1307 Moskva
		724 Kara Kir	Džanglykara	
		1660 Sojgi	1402 Etma	
			629 Fakir Sulu	
			647 Egoza	
			696 Gandikap	
			877 Millet	
			518 Moskva	
			627 Dordepel	
			697 Gelişikli	
			1347 Sulgun	

Stambul - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Stambul 2001		1083 Omar vraník, 1981	910 Opal	828 Fakirpelvan
	1228 Maksut 2 vraník, 1989		1631 Oktava	1310 Ovgan
		2014 Mushmula plavka, 1981	960 Muhtar	932 Horgos
			1305 Moroshka	1627 Ovodan
				858 Ametist
		1069 Kortik hnědák, 1985	969 Rokot	1609 Melekush
	2933 Sikea hnědka, 1995		1987 Korsika	763 Master
		2450 Sajathanum ryzka, 1985	985 Dagestan	1131 Asa
			1726 Arfa	902 Kirigi
				1842 Rovshan
				897 Kizil
				1547 Karusel
				935 Yulduz
				1685 Fakia
				858 Ametist
				1416 Aishat

Abnar - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Abnar 2008		Ashbad, ryzák, 1998	Lakmus, tm.plavák, 1976	860 Ararat 1
	Absar, plavák, 2004		Aigiz, plavka, 1994	1590 Lolla
		Gigiz, plavka, 1998	Garut 10 plavák, 1982	2063 Gajgysyz
			Gavan, plavka, 1993	2151 Assol
			1056 Dašt, hnědák, 1984	944 Gauchar 4
	Didi, plavka, 1999	Diomed, ryzák, 1992	1421 Akra 10	
		Data, cremello, 1993	1101 Turali, palomino, 1974	1031 Achmed
			1942 Delegatka	1752 Gunym
				943 Arslan
				1769 Dortbaital
				949 Dornazarbek
				2248 Dajna
				935 Julduz
				1685 Fakija
				902 Kyrgi
				1492 Džulfa 36

Almazar - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Almazar 14.3.2007	1127 Almaz plavák, 1988	1101 Turali palomino, 1974	935 Julduz	697 Gelişikli
		2097 Azalija hnědka, 1983	1685 Fakija	1158 Gul
	Bahar hnědka, 2000	1223 Magnit plavák, 1985	968 Pursat	726 Karat
		2579 Angara hnědka, 1995	1896 Alguš	1376 Fergezsel
		2071 Toigul	779 Peren	1185 Elek
		1162 Garsak	897 Kizil	1094 Ajden
		2515 Abat	960 Muchtar	858 Ametist
			2071 Toigul	1609 Melekush
			1162 Garsak	685 Angar
			2515 Abat	1669 Taza (Teze)
				981 Garazat
				2037 Pugta
				967 Pudok
				1427 Alasha

Anthares - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Anthares 13.5.2007	1127 Almaz plavák , 1988	1101 Turali palomino, 1974	935 Julduz	697 Gelişikli
		2097 Azalija hnědka, 1983	1685 Fakija	1158 Gul
	Aiša palomino , 1998	Garut plavák, 1982	968 Pursat	726 Karat
		Azia hnědka, 1993	1896 Alguš	1376 Fergezsel
		944 Gauchar 4	779 Peren	1185 Elek
		1421 Akra 10	897 Kizil	1094 Ajden
		1095 Polot	1094 Ajden	870 Garem 11
		2096 Azade	1616 Merkenka 20	668 Absent
			668 Absent	1548 Kaska
			1095 Polot	1010 Sovchoz 2
			2096 Azade	2051 Sacharnaja
				870 Garem 11
				1726 Arfa

Ares - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Ares 2006	Ashbad, ryzák , 1998	Lakmus, tmavý plavák, 1976	860 Ararat 1 vraník, 1971 1590 Lolla plavka, 1968 2063 Gajgysyz tm.plavák, 1988 2151 Assol tm.hnědka, 1995 944 Gauchar 4 zl. plavák, 1977	668 Absent 1236 Karta 77 697 Gelishikli 1252 Kepderi 990 Karaman 2063 Syjagul 919 Sere 1416 Ajšat 870 Garem 11 1616 Merkenka 20
		Aigiz, plavka, 1994	1421 Akra 10 vranka 1031 Achmed plavák, 1981 1752 Gunym hnědka, 1977	668 Absent 1548 Kaska 960 Muchtar 1416 Ajšat 919 Sere 1462 Gubdenli
	Gigiz, plavka , 1998	Garut 10, plavák, 1982		
		Gavan, plavka, 1993		

Kuyon - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Kuyoon 30.3.2006	Karador vraník , 1987	989 Karader vraník, 1977	894 Kerven 1520 Elsona 879 Dorsekil 1486 Džangly 866 Vatanči 1639 Passija 967 Pudok 1878 Java	736 Keimir 1355 Talant 685 Angar 1524 Enyš 885 Kambar 1213 Kamina 685 Angar 1167 Džachan 724 Karakir 1469 Guldžachan 810 Suchum 1318 Pejdači 914 Polotli 1539 Kapla 885 Kambar 1704 Jalkym
		1946 Desmal vranka, 1979		
	Elden 1996	1284 Sultanbala plavák, 1982		
		Jalkim		

Portos - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Portos 2006	Polotlize, tmavý plavák , 1998	Pjakize, cremello, 1984	914 Polotli (1965) 1778 Eserdže (1973)	779 Peren 1244 Kačkyr 885 Kambar 1185 Elek 699 Gundogar 1204 Kadra 27 910 Opal 461 Gracija 943 Arslan 1769 Dortbaital 949 Dornazarbek 2248 Dajna 935 Julduz 1685 Fakija 902 Kyrgi 1492 Džulfa 36
		Gagara, tm.plavka, 1993	1051 Gornyj Klad 6 1737 Geze	
	Dida plavka , 1999	Diomed, ryzák, 1992	1056 Dašt 2248 Dilemma	
		Data, cremello, 1993	1101 Turali 1942 Delegatka	

Prett - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Prett 2006	Polotlize, tmavý plavák , 1998	Pjakize, cremello, 1984	914 Polotli (1965) 1778 Eserdže (1973)	779 Peren 1244 Kačkyr 885 Kambar 1185 Elek 699 Gundogar 1204 Kadra 27 910 Opal 1461 Gracija 895 Kermek II 1689 Fialka 685 Angar 1668 Syjachat 579 Synok 1195 Enyš 930 Finiš 1112 Alsona
		Gagara, tmavá plavka, 1993	1051 Gornyj Klad 6 1737 Geze	
	Aigys, plavka , 1994	2063 Gajgysyz, tmavý plavák, 1988	990 Karaman 2063 Syjagul	
		151 Assol, tmavá hnědka, 1995	919 Sere 1416 Ajšat	

Shaitan Shael - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Shaitan Shael 2005	Karar, vraník , 1995	995 Kerzi, vraník, 1978	896 Kerogly	721 Kaplan
		2149 Arktika 1, tmavá hnědka, 1985	1603 Maya (Maisa)	1256 Kizilgul
		1280 Singapur, plavák, 1981	860 Ararat 1	778 Murgab
	Salimat, vranka , 1997	2564 Almagul 3, hnědka, 1990	2012 Moral 3	1289 Maral
			918 Senagat	668 Absent
			1753 Gurat	1236 Karta 77
		1083 Omar	1222 Magistr 9	
		2109 Aikhanum 20	1432 Altin Ara 25	
			795 Serdar	
			1227 Karali	
			721 Kaplan	
			1333 Sarikush	
			910 Opal	
			1631 Oktava	
			986 Derbent	
			1867 Feia II	

Aigyz - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Aigiz 1994	2063 Gajgysyz tm.plavák , 1988	990 Karaman vraník, 1978	895 Kermek II zl.hnědák, 1971	882 Kalkan
		2063 Syjagul plavka, 1977	1689 Fialka tm.hnědka, 1964	1363 Tovšan
		919 Sere zl.plavák, 1965	685 Angar hnědák, 1959	831 Farfor
	2151 Assol tm.hnědka , 1995	1416 Ajšat hnědka, 1971	1668 Syjachat tm.plavka, 1972	1378 Festival
			579 Synok hnědák, 1943	687 Arsenal
			1195 Enyš plavka, 1960	1244 Kačkyr
		930 Finiš plavák, 1965	922 Suchty	
		1112 Alsona zl.ryzka	1565 Keši	
			213 Sapar Chan	
			351 Pel	
			435 Kara Mašal	
			1389 Chasma	
			831 Farfor	
			1245 Kašan	
			213 Sapar Chan	
			Tyrza	

Aisha - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Aiša 1998	Garut 10 plavák , 1982	944 Gauchar 4 zlatý plavák, 1977	870 Garem 11	669 Gundogar 1594 Mantija 772 Merkez 1574 Koketka 2 26 Arab Bakkara 739 Kemer 1101 Aksioma 12 871 Gindukuš 1630 Okis 8 936 Jalta 1843 Sabyrli
		1421 Akra 10 vranka, 1972	1616 Merkenka 20	668 Absent 1548 Kaska 1010 Sovchoz 2
Azia hnědka , 1993		1095 Polotli tm.plavák, 1985	2051 Sacharnaja	936 Jalta 1843 Sabyrli
		2096 Azade hnědka, 1983	870 Garem 11 1726 Arfa	699 Gundogar 1594 Mantiya 858 Ametist 1416 Aishat

Agarjanka - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Agarjanka 1994	1037 Gajdamak 12 zl. hnědák , 1969	699 Gundogar zl.hnědák, 1961	697 Gelišikli zl.hnědák, 1949	629 Fakir Sulu 104 Gezel 213 Sapar Chan 604 Djerem 660 Yulduz 767 Kus Dalany 569 Skak 1008 Fakma 213 Sapar Chan 351 Pel 435 Kara Mašal 1389 Chasma 629 Fakir Sulu 104 Gezel AT AT
		1264 Kosa 7 hnědka, 1954	1158 Gul zl.palomino, 1955 755 Kuyuk hnědák, 1948 1384 Fisgarmonia plavka, 1948 579 Synok hnědák, 1943	1108 Al Keik
		919 Sere zl.plavák, 1965	1195 Enyš plavka, 1960	
		2102 Ajgul palomino , 1984	697 Gelišikli zl.hnědák, 1949	
		1434 Aragva		

Ahsi Shael - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Ahsi Shael 2004	Dorkush, hnědák , 1994	985 Dagestan, tmavý hnědák, 1976	935 Yulduz 1685 Fakiya	697 Gelishikli 1158 Gul 726 Karat 1376 Fergeznel 988 Dos 1757 Damdja 960 Mukhtar 1970 Kamar 935 Yulduz 1685 Fakiya	
		2752 Kalina, hnědka, 1988	1058 Dost 2326 Keniz	866 Vatanchi 1458 Golubka 682 Almaz 1381 Filfil 715 Kadam 1608 Melekeik	
		Geli, tmavá hnědka , 1992	1038 Gaisan 7, hnědák, 1985	985 Dagestan 1919 Gaya	
			2003 Melegul, světlá hnědka, 1979	927 Fasel 1600 Marhim	

Alazne - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Alazne 2008	1127 Almaz, plavák , 1988	1101 Turali, palomino, 1974	935 Julduz 1685 Fakija	697 Gelishikli 1158 Gul 726 Karat 1376 Fergeznel 779 Peren 1185 Elek 897 Kizil 1094 Ajden 895 Kermek II 1689 Fialka 685 Angar 1668 Syjachat 579 Synok 1195 Enyš 930 Finiš 1112 Alsona
		2097 Azalija, hnědka, 1983	968 Pursat 1896 Alguš	
		2063 Gajgysyz, tmavý plavák, 1988	990 Karaman 2063 Syjagul	
		Aigys, plavka , 1994	151 Assol, tmavá hnědka, 1995	919 Sere 1416 Ajšat

Arabli Shael - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Arabli Shael 2004	Dorkush, hnědák , 1994	985 Dagestan, tmavý hnědák, 1976	935 Yulduz	697 Gelishikli
		2752 Kalina, hnědka, 1988	1685 Fakiya	1158 Gul
	Demirkhanum, hnědka , 1995	1301 Iakor, hnědák, 1987	1058 Dost	726 Karat
		2250 Damdja, hnědka, 1983	2326 Keniz	1376 Fergezeli
			988 Dos	1757 Damdja
			1017 Yanichar	960 Mukhtar
			1631 Oktava	1970 Kamar
			870 Garem 11	919 Sere
			1488 Djakhan	1705 Yarum
				932 Khorgos 2
				1627 Ovadan
				699 Gundogar
				1594 Mantiya 7
				801 Spesivii
				1252 Kepderi (Lachin)

Bahar - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Bahar 12.4.2000	1223 Magnit plavák , 1985	960 Muchtar plavák, 1974	858 Ametist	668 Absent
		2071 Toigul sv.hnědka, 1979	1609 Melekush	1106 Algush
	2579 Angara hnědka , 1995	1162 Garsak hnědák, 1987	685 Angar	810 Sukhum
		2515 Abat hnědka, 1988	1669 Taza (Teze)	1648 Pobeda
			981 Garazat	687 Arsenal
			2037 Pugta	1244 Kachkyr
			967 Pudok	736 Keimir
			1427 Alasha	1359 Tayar
				721 Kaplan
				1243 Kachakhchi
				914 Polotli
				1355 Talant
				914 Polotli
				1539 Kaplya
				685 Angar
				1568 Kizilgush

Basima - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Basima 2008	1127 Almaz, plavák , 1988	1101 Turali, palomino, 1974	935 Julduz	697 Gelishikli 1158 Gul 726 Karat 1376 Fergezeli 779 Peren 1185 Elek 897 Kizil 1094 Ajden 960 Muchtar 2071 Toigul 967 Pudok 1427 Alasha 960 Muchtar 2071 Toigul 1162 Garsak 2515 Abat
		2097 Azalija, hnědka, 1983	1685 Fakija 968 Pursat 1896 Alguš 1223 Magnit	
	Birinji, ryzka , 2003	Matiss, zlatý plavák, 1994	2515 Abat 1223 Magnit 2579 Angara	
		Bahar, hnědka, 2000		

Baydzar - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Baydzar 2008	Absar, plavák , 2004	Ashbad, ryzák, 1998	Lakmus, tm.plavák, 1976 Aigiz, plavka, 1994 Garut plavák, 1982 Gavan, plavka, 1993 960 Muchtar 2071 Toigul 1162 Garsak 2515 Abat	860 Ararat 1 1590 Lolla 2063 Gajgysyz 2151 Assol 944 Gauchar 4 1421 Akra 10 1031 Achmed 1752 Gunym 858 Ametist 1609 Melekush 685 Angar 1669 Taza 981 Garazat 2037 Pugta 967 Pudok 1427 Alasha
		Gigiz, plavka, 1998	10,	
	Bahar, hnědka , 2000	1223 Magnit		
		2579 Angara		

Birinji - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Birinji 28.6.2003	Matiss zl.plavák , 1994	1223 Magnit	960 Muchtar	858 Ametist
			2071 Toigul	1609 Melekush
		2515 Abat	967 Pudok	685 Angar
	Bahar hnědka , 2000		1427 Alasha	1669 Taza (Teze)
		1223 Magnit	960 Muchtar	914 Polotli
		2579 Angara	2071 Toigul	1539 Kaplya
		1162 Garsak	685 Angar	
		2515 Abat	1568 Kizilgush	
			858 Ametist	
			1609 Melekush	
			685 Angar	
			1669 Taza	
			981 Garazat	
			2037 Pugta	
			967 Pudok	
			1427 Alasha	

Butterfly- Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Butterfly 11.3.2007	1127 Almaz plavák , 1988	1101 Turali palomino, 1974	935 Julduz	697 Gelişikli
			1685 Fakija	1158 Gul
		2097 Azalija hnědka, 1983	968 Pursat	726 Karat
	Birinji ryzka , 2003		1896 Alguš	1376 Fergezsel
		Matiss zl.plavák, 1994	1223 Magnit	779 Peren
		Bahar hnědka, 2000	2515 Abat	1185 Elek
		1223 Magnit	897 Kizil	
		2579 Angara	1094 Ajden	
			960 Muchtar	
			2071 Toigul	
			967 Pudok	
			1427 Alasha	
			960 Muchtar	
			2071 Toigul	
			1162 Garsak	
			2515 Abat	

Daugava - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

			871 Gindukuš	682 Almaz
		1063 Karasuchum (1978)		1161 Gjarsašli
			1543 Karasar	724 Karakir
	1057 Dorkuš (1984)			1229 Karasulpi
			917 Sektor	779 Peren
		1943 Sabyrli (1943)		1254 Kesketli
Daugava			1203 Kagyz	448 Kir Sakar
10.5.1992			778 Murgab	659 Elmyk
		902 Kyrgi		435 Kara Mašal
			1483 Delegatka	1307 Moskva
	1942 Delegatka (1981)			375 Dor Kuš
			828 Fakirpelvan	1361 Tichaja
		1492 Džulfa 36		629 Fakir Sulu
			1174 Dorbajtal	647 Egoza

Didá - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

			943 Arslan	697 Gelişikli
		1056 Dašt hnědák, 1969		1112 Alsona
		hnědák, 1984	1769 Dortbaital	883 Kaltaman
	Diomed ryzák, 1992		hnědka, 1977	1488 Džachan
			949 Dornazarbek	935 Julduz
		2248 Dilemma hnědák, 1974		1688 Fialka
		palomino, 1987	2248 Dajna	960 Muchtar
Didá			plavka, 1981	1485 Džamal
1999			935 Julduz	697 Gelişikli
		1101 Turali zl.hnědák, 1962		1158 Gul
		palomino, 1974		726 Karat
	Data cremello, 1993		1685 Fakija	1376 Fergezsel
			902 Kyrgi	778 Murgab
		1942 Delegatka		1483 Delegatka
			1492 Džulfa 36	828 Fakirpelvan
				1174 Dortbaital

Gel - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Gel 1993	2009 Melekuš hnědák , 1988	870 Garem 11 zl.plavák, 1972	699 Gundogar zl.hnědák, 1961	697 Gelişikli 1158 Gul 772 Merkez 1286 Manat 721 Kaplan 1170 Džeren 828 Fakirpelvan 1298 Meledepel 711 Erkus 1321 Pobeda 881 Kazbek 1184 Elan 736 Kejmír 1256 Kizylgul
	1921 Gerel palomino , 1982	2009 Mistika vranka, 1980	1594 Mantiya	
		968 Pursat plavák, 1965	897 Kizil	
		1478 Gyrdy plavka, 1971	1620 Millet 779 Peren zl.plavák, 1955 1185 Elek hnědka, 1961 748 Kirsakar II. zl.plavák, 1957 1222 Karakan	

Gemini- Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Gemini 28.5.2007	1127 Almaz plavák , 1988	1101 Turali palomino, 1974	935 Julduz	697 Gelişikli 1158 Gul 726 Karat 1376 Fergezeli 779 Peren 1185 Elek 897 Kizil 1094 Ajden 870 Garem 11 1616 Merkenka 20 668 Absent 1548 Kaska 960 Muchtar 1416 Ajšat 919 Sere 1462 Gubdenli
		2097 Azalija hnědka, 1983	1685 Fakija	
		Garut 10 plavák, 1982	968 Pursat	
	Gigiz plavka , 1998	Gavan plavka, 1993	1896 Alguš 944 Gauchar 4 1421 Akra 10 1031 Achmed 1752 Gunym	

Gesey - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Gesey 2006	Seiran 10, hnědák , 1988	995 Kerzi, 1978	896 Kjorogly (1965)	721 Kaplan	
		2465 Sulgun 13, 1983	1603 Maja (1965)	256 Kizylgul	
	Gel, plavka , 1993	2009 Melekuš, hnědák, 1988	883 Kaltaman	778 Murgab	1289 Maral
		1921 Gerel, palomino, 1982	1652 Sajat	828 Fakirpelvan	1281 Kyrmyzy
		870 Garem 11	724 Kara Kir	1660 Sojgi	
		2009 Mistika	699 Gundogar	1594 Mantiya	
		968 Pursat, plavák, 1965	897 Kizil	1620 Millet	
		1478 Gyrdy plavka, 1971	779 Peren	1185 Elek	
			748 Kirsakar II.	1222 Karakan	

Gigiz - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Gigiz 1998	Garut 10 plavák , 1982	944 Gauchar 4 zl. plavák, 1977	870 Garem 11 zl.plavák, 1972	699 Gundogar	
		1421 Akra 10 vranka	1616 Merkenka 20 světlá plavka	1594 Mantiya	
	Gavan plavka , 1993	1031 Achmed plavák, 1981	668 Absent vraník, 1952	772 Merkez	1574 Koketka
		1752 Gunym hnědka, 1977	1548 Kaska bělka, 1964	26 Arab	1101 Aksioma
		960 Muchtar zl.plavák, 1974	739 Kemer	858 Ametist	
		1416 Ajšat hnědka, 1971	1609 Melekuš	930 Finiš	
		919 Sere zl.plavák, 1965	1112 Alsona	1112 Alsona	
		1462 Gubdenli hnědka, 1971	579 Synok	579 Synok	
			1195 Enyš	1195 Enyš	
			932 Chorgos 2	932 Chorgos 2	
			1159 Gulyalek	1159 Gulyalek	

Iaffa - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Iaffa 1996		1017 Yanichar, 1979	919 Sere	579 Sinok
	1301 Iakor, hnědák , 1987		1705 Yarum	1195 Enish
		1631 Oktava, 1972	932 Khorgos 2	828 fakirpelvan
			1627 Ovadan	1405 Yaila
		967 Pudok, 1973	914 Polotli	699 Gundogar
	2982 Yava, hnědka , 1991		1539 Kaplya	1391 Khustka 19
		2511 Yakshi, 1986	949 Dornazarbek	682 Almaz
			1880 Yalma	1310 Ovgan
			779 Peren	
			1244 Kachkir	
			579 Sinok	
			1227 Karali	
			935 Yulduz	
			1688 Fialka	
			919 Sere	
			1705 Yarum	

Sreda - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Sreda 18.4.1995		1063 Karachsuchum (1978)	871 Gindukuš	682 Almaz
	1057 Dorkuš (1984)		1543 Karasar	161 Gjarsašli
		1943 Sabyrli (1943)	917 Sektor	724 Karakir
			1203 Kagyz	1229 Karasulpi
		1101 Surali (1974)	935 Julduz	779 Peren
	Sonata (1990)		1685 Fakija	1254 Kesketli
		1856 Sudba (1974)	929 Final	448 Kir Sakar
			1327 Sajga	659 Elmyk
			697 Gelišikli	
			1158 Gul	
			726 Karat	
			1376 Fergezel	
			831 Farfor	
			1323 Purga	
			300 Alagir	
			1335 Sessija	

1130 Alachrad – Lena Novotná

1130 Alachrat 10.2.1994	1138 Arslan tm.hnědák , 1987	973 Abdulrachman tm.plavák, 1979	883 Kaltaman	828 Fakirpelvan
		2056 Selbinijaz plavka, 1980	1652 Sajat	1281 Kyrmyzy
		989 Karader vraník, 1977	911 Palvart	724 Karakir
	2114 Akpamyk vranka , 1987	2098 Azatgul hnědka, 1977	1655 Senem	1660 Sojči
		894 Kerven	779 Peren	
		1520 Elsona	1250 Kemine	
		850 Azamat	853 Akbelek	
		1558 Kepele	1326 Sadap	
			736 Keimir	
			1355 Talant	
			685 Angar	
			1524 Enyš	
			679 Alguš	
			1288 Maral	
			747 Kirsakar II.	
			1227 Karali	

2770 Keiki – Lena Novotná

2770 Keiki 4.5.1993	1210 Kelte bělouš , 1985	950 Enyš zl.isabel, 1974	903 Meleke	680 Algyr
		1464 Gul	1410 Aza	1455 Gjardže
		927 Fasel	724 Kara Kir	682 Almaz
	1794 Keimirči II. hnědka , 1974	1531 Kaachka	1443 Blondinka	1106 Alguš
		682 Almaz	518 Moskva	
		1381 Filfil	627 Dor Depel	
		779 Peren	697 Gelišikli	
		1257 Kirpik	1140 Ball	
			Enilmez	
			Mantija	
			629 Fakir Sulu	
			Silma	
			711 Erkus	
			1321 Pobeda	
			AT	
			AT	

Al Batal – Jelena Novotná

Al Batal 13.3.2006	1130 Alachrat tm.hnědák , 1994	1138 Arslan tm.hnědák, 1987	973 Abdurachman	883 Kaltaman
		2114 Akpamyk vranka, 1987	2056 Selbinijaz	1652 Sajat
		1210 Kelte bělouš, 1985	989 Karader	911 Palvart
	2770 Keiki hnědka , 1993	1794 Keimirči II. hnědka, 1974	2098 Azatgul	1655 Senem
			950 Enyš	894 Kerven
		1464 Gul	1520 Elsona	
		927 Fasel	850 Azamat	
		1531 Kaachka	1558 Kepele	
			903 Meleke	
			1410 Aza	
			724 Kara Kir	
			1443 Blondinka	
			682 Almaz	
			1381 Filfil	
			779 Peren	
			1257 Kirpik	

Salamandra – Lena Novotná

Salamandra 1996	1272 Salam palomino , 1987	1012 Sumbar hnědák, 1978	996 Mag	682 Almaz
		1814 Kuban tm.plavka, 1978	1665 Sulgun	1292 Machym
		1073 Mejdani plavák, 1979	921 Sport	Kešiksakar II.
	2836 Messa šimla , 1990	2107 Ajsa 7	1544 Karasač	1326 Sadap
			919 Sere	804 Strelak
		1591 Magnolija	1406 Jalkab	
		1026 Alagir 10	909 Ovlaksakar II.	
		1730 Galija 8	1224 Karakuš	

Polotlize - Vlasta Gálová, Farma GG

Polotlize 1.7.1998	Pjakize cremello , 1984	914 Polotli (1965)	779 Peren	711 Erkus
		1778 Eserdže (1973)	1244 Kačkyr	1321 Pobeda
Polotlize 1.7.1998	Gagara tm.plavka , 1993	1051 Gornyj Klad 6	885 Kambar	448 Kir Sakar
		1737 Geze	1185 Elek	831 Mach
			699 Gundogar	432 Karlavač
			1204 Kadra 27	1227 Karam
		910 Opal	881 Kazbek	
		1461 Gracija	1184 Elan	
			697 Gelišikl	
			1158 Gul	
			755 Kujuk	
			Dal	
			828 Fakirpelvan	
			1310 Ovgan	
			697 Gelišikli	
			1159 Guljalek	

Kulisakan - Michaela Litovová

Kulisakan 24.4.2002	Anis tm. ryzák , 1992	1099 Serasker (1985)	919 Sere (1965)	579 Synok
		Azra sorrel, 1988	1652 Sajat (1968)	1195 Enyš
Kulisakan 24.4.2002	Kasatka (1992)	2331 Kjor (1984)	1060 Zergjar (1982)	724 Kara Kir
			1710 Aj sona (1975)	1660 Sojgi
			919 Sere (1965)	939 Adat
			1652 Sajat (1968)	1526 Zardiana
		910 Opal (1968)	883 Kaltaman	
		1803 Keteni (1977)	1112 Al Sona	
			579 Synok	
			1195 Enish	
			724 Kara Kir	
			1660 Sojgi	
			828 Fakirpelvan	
			1310 Organ	
			919 Sere	
			1547 Karusel	

Glamour - Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

Glamour 28.7.2007	Seiran 10 hnědák , 1988	995 Kerzi	896 Kjorogly	721 Kaplan
		2465 Sulgun 13	1603 Maja	1256 Kizylgul
Gel plavka , 1993	2009 Melekuš hnědák , 1988	1921 Gerel palomino, 1982	883 Kaltaman	778 Murgab
			1652 Sajat	1289 Maral
			870 Garem 11	828 Fakirpelvan
			2009 Mistika	1281 Kyrmyzy
			968 Pursat	724 Kara Kir
			1478 Gyrdy	1660 Sojgi
				699 Gundogar
				1594 Mantiya
				897 Kizil
				1620 Millet
				779 Peren
				1185 Elek
				748 Kirsakar II.
				1222 Karakan

Formula - p. Schwarz

Formula 1994	1057 Dorkuš (1984)	1063 Karasuchum (1978)	871 Gindukuš	682 Almaz
			1543 Karasar	1161 Gjarsašli
	1943 Sabyrli (1943)	887 Karasakar (1968)	917 Sektor	724 Karakir
			1203 Kagyz	1229 Karasulpi
			831 Farfor	779 Peren
			1224 Karakuš	1254 Kesketli
1865 Fergana (1976)	1695 Frat (1966)		867 Vezir	448 Kir Sakar
			1378 Festival	659 Elmyk
				834 Fed
				1359 Gajar
				432 Karlavač
				1255 Kešte
				349 Veterok
				1375 Fauna
				741 Kerem
				1381 Filfil

Azira - p. Schwarz

Azira 10.5.1998	Garut 10 plavák , 1982	944 Gauchar 4 plavák, 1977	870 Garem 11	699 Gundogar	
		1421 Akra 10 vranka, 1972	1616 Merkenka	1594 Mantija 7	
	Amalgama hnědka , 1994	1037 Gajdamak 12 zl. hnědák, 1969	668 Absent	0772 Merkez	1574 Koketka
		2092 Ada hnědka, 1984	1236 Karta 77	755 Kujuk	26 Arab
		699 Gundogar	1384 Fisgarmonija	Bakkara	
		1264 Kosa 7	697 Gelişikli	755 Kuyuk	
		949 Dornazarbek	1158 Gul	1384 Fisgarmonia	
		1709 Azizim	755 Kuyuk	935 Julduz	
			1688 Fialka	919 Sere	
			1411 Ai		

Azia

Azia 1993	1095 Polot tm.plavák , 1985	1010 Sovchoz 2 hnědák, 1978	871 Gindukuš vraník, 1966	682 Almaz	
		2051 Sacharnaja cremello, 1981	1630 Okis 8 tm.hnědka, 1967	1161 Gjarsašli	
	2096 Azade hnědka , 1983	870 Garem 11 zl. plavák, 1972	936 Jalta	Orlik 10	1101 Aksioma
		1726 Arfa hnědka, 1977	1843 Sabyrli tm.ryzka, 1975	vraník, 1969	885 Kambar
		699 Gundogar zl.hnědák, 1961	917 Sektor	1185 Elek	
		1594 Mantiya	1203 Kagyz	917 Sektor	
		858 Ametist tm.hnědák, 1966	697 Gelishikli	1203 Kagyz	
		1416 Aishat hnědka, 1971	1158 Gul	697 Gelishikli	
			772 Merkez	1158 Gul	
			1286 Manat	772 Merkez	
			668 Absent	1286 Manat	
			1106 Alguš	668 Absent	
			930 Finiš	1106 Alguš	
			1112 Alsona	930 Finiš	
				1112 Alsona	

Djeren – Djan - S. a J. Kraupnerovi

		1069 Kortik hnědák, 1985	969 Rokot	902 Kyrgy
	Mingam zl.plavák , 1996		1987 Korsika	1842 Rovshan
		Mimoza plavka, 1992	2001 Medznun	897 Kizil
			2353 Magma	1547 Karusel
Djeren-Djan 22.2.2008			1066 Kemal 2	949 Dornazarbek
	2698 Davenda tm.plavka , 1996	2227 Ekemen cremello, 1991	2277 Elan 2	2001 Mariula 24
				999 Munir
		1488 Dogadka hnědka, 1987	949 Dornazarbek	2007 Mechta
			1488 Dzachan	871 Gindukuš
				1506 Elan
				866 Vatanchi
				1185 Elek
				935 Yulduz
				1688 Fialka
				801 Spesivii
				1252 Kepderi

Zdroj : © Achal – Teke, Český svaz chovatelů (on – line) , dostupné z www.achalteke.cz

Obrazová příloha

Germes – plavák - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová



Mingam – zlatý plavák - Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová



Gumon – hnědák - Farma Achal – Teke Tuckleky - Petra Marešová

(c)www.lindawelsch.com



Samurai - vraník - Farma Achal – Teke Tuckleky - Petra Marešová

(c) www.lindawelsch.com



Damask - tmavý plavák - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa



Meksika – světlá hnědka - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa



(c) Kristýna Znamenáčková

Sirena – světlá plavka - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa



Mukam – izabel - Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa



Abebe – světlý metalický plavák - Martin Hofman



1185 Džasman – hnědák - Martin Hofman



Alem – šimla - Martin Hofman



Durana - tmavá plavka - Martin Hofman



Penelope – světlá plavka - Martin Hofman



Seiran 10 – hnědák - Dalida Akhal – Teke Czech – Michal Červený



Portos - perlino - Dalida Akhal – Teke Czech – Michal Červený



Kazbek – cremello – p. Schwarz



Fotografie jsou uveřejněny se souhlasem majitelů a více fotografií všech Achal – Teke naleznete na domovských webech – viz kapitola Chovatelé Achal – Teke v ČR.

Chovatelé plemene Achal – Teke v České Republice

Farma Achal – Teke Tukleky - Petra Marešová

web: <http://www.akhal.cz>

Farma Dorkeik - Zdenka Skopalová & Viktor Barsa

web: <http://www.akhaltekin.com>

Martin Hofman

web: <http://www.sidonie.cz>

Edita Sluková

web: <http://www.achal.cz>

Farma GG o.s.- Gálová Vlasta, Gál Petr

web: <http://www.farmagg.estranky.cz>

Dalida Ahkal – Teke Czech – Michal Červený

web: <http://www.equusakhalteke.cz>

Jiří Schwarz, Karin Kormanová, Vlad'ka Kořínková, Jiří Vondruška, Irena Štětinová, Radovan Valeš, Zdenka Ludvíková...

Kontakty na chovatele naleznete na jejich domovských webových stránkách nebo na webu Českého svazu chovatelů Achal – Teke na adrese <http://www.achalteke.cz>.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Sponenberg D. P. Equine Color Genetics. Iowa State University Press 2003. ISBN 0-8138-0759-X

Stachurska, A., Pieta, M., Lojek, J., Szulowska, J. Performance in racehorses of various colours. Livestock Science 2007, 106 (2-3): 282-286.

Mau, C., Poncet, P.A., Bucher, B., Stranzinger, G., Rieder, S. Genetic mapping of dominant white (W), a homozygous lethal condition in the horse (*Equus caballus*). 2004 J. Anim. Breed. Genetics, 121:374-383

Shirliyev C. The divine Akhalteke horse. Asgabat: Türkmen döwlet nesirýat gullugy, 2003. 625 s. ISBN 5-637861-08-0

Dušek, J. a kol. Chov koní. Praha: Brázda. 2001. 352s. ISBN 80-209-0282-1

Vitt, V.O. Plemena Střední Asie, Moskva 1937

Stejskalová, Ing.S. Jezdectví, Koně pro Zlatého boha

Chapman, S. Colors of Achal-Teke (on-line) © Akhal-Teke Association of America™ Last updated November 4, 2008, dostupné z:

<http://akhal-teke.org/colors.html>

Keith, T. The Achal Teke Colors (on-line) © Government Studbook for Achal-Teke Breed, 2000, dostupné z:

<http://www.karakumstud.com/web/karakum.nsf/PermaLinks/JEIE-7GZFSZ>

Westfall, D. Metallic Sheen as Observed in Individuals of the Akhal-Teke Breed (on-line) © Zoology major, Ohio Wesleyan University 1999, dostupné z:

http://www.cgakhaltekes.com/index_Page2110.htm

Jakubec, V., Reissmann, M., Volenec, J., Zbarvení a dědičnost barev u koní Kynských (on-line) © Česká zemědělská univerzita v Praze, Humboldt-Universität zu Berlin, Národní hřebčín Kladruby nad Labem, dostupné z:

<http://www.equus-kinsky.cz/eq3zdk.htm>

Charakteristika plemene © Achal – Teke, Český svaz chovatelů 2004 – 2009, dostupné z:

<http://www.achalteke.cz/o%20plemeni.asp>

Prausová M. Pravidla hodnocení plnokrevných achaltekinských koní, 2007, dostupné z:
www.achalteke.cz.